

WASA DAGBLAD

Nr 39 Söndag, 28 september 2025

ISSN 2954-2448

Tikanojas höst

Metvikens trafikpark ännu öppen

De äldres vecka firas i Laihela

Varför får kvinnor hjärtbesvär?

Vasabor rekordnöjda

Aspirin och tarmcancer

WASA DAGBLAD

**HÄR FINNS VI:
vpress.ovh**

Tikanojas höst

Konsten ger liv åt Vasa – Tikanojas konsthem i kulturens centrum

VASA ÄR KÄND SOM energihuvudstad, men stadens verkliga kraft ligger också i dess kultur. Konsten är inte bara en utsmyckning i vardagen – den är en spegel som reflekterar samhället, väcker känslor och bjuder in till dialog. Vasas konstliv är levande, mångsidigt och ständigt förnyande, tack vare stadens fantastiska konstinstitutioner som *Tikanojas konsthem*.

Tikanojas konsthem är mer än ett museum – det är ett hem för konsten,

för historien och för samtiden. Hösten 2025 öppnar två utställningar: *Stillhetens liv*, glödande färger och *Jag är inte rädd* – nutida finländska illustratörer, som visar hur konsten både kan vårda ett arv och utmana betraktaren med aktuella teman.

Frithjof Tikanojas samling, med verk av bland andra Henri Matisse och Paul Gauguin, för internationell modernism till Vasas stadskärna. Samtidigt lyfts finländska mästare som Tyko Sallinen och Eemu Myntti fram – en påminnelse om att konst hör hemma överallt, inte bara i storstäder eller exklusiva kretsar.

På andra våningen presenteras samtida illustration i utställningen

Jag är inte rädd, där barns och ungas världar skildras modigt och mångsidigt. Verken behandlar teman som rädsla, mobbning, könsidentitet och döden – ämnen som berör oss alla. Illustratörer som Satu Kettu-nen, Jenny Lucander och Riina Tanska-nen visar att illustration kan vara lika kraftfullt som måleri eller skulptur.

Vasas museer gör ett ovärderligt arbete med att föra konsten nära människan. Verkstäder, tillgänglighet och möten med konstnärer skapar gemenskap och sänker tröskeln till konsten. Tikanojas konsthem är inte bara en plats där man betraktar konst – det är en plats där man lever med konsten.

Vasa behöver konsten. Den ger utrymme för fantasi, stärker empatin och bygger identitet. Tikanojas konsthem och andra kulturinstitutioner är stadens själ – och att stödja dem är en investering i framtiden.

Konsten pryder inte bara Vasa. Den gör staden levande.

Photo Supplement

Photo Supplement - vpress.ooh

Vasaborna rekordnöjda med skötseln av närmiljön

VASABORNA ÄR MER nöjda än någonsin med kommunens tekniska tjänster. Enligt årets medborgarenkät, som årligen kartlägger synen på bland annat gator, parker samt vatten- och avfallshantering, fick dessa tjänster betyget 3,7 på en skala från 1 till 5 – det högsta resultatet sedan mätningarna startade 2004.

Störst förbättring noterades för vinterunderhållet: snöröjning och halkbekämpning på gång- och cykelvägar fick betydligt bättre betyg (+0,47). Även trafikljus-tekniken fick bättre omdömen än tidigare (+0,19). – “Våra satsningar syns tydligt i resultaten. Förra vintern intensifierade vi vinterunderhållet på huvudlederna, och vi pågår med en uppdatering av trafikljusen med ny teknik för att förbättra trafikflödet”, säger Jukka Talvi, chef för tekniska avdelningen.

Högst betyg fick stadens centrumgator med belysning (4,34) samt parkerna i centrum (4,27). Vasas skötsel av grönområden har under flera år rankats bland landets bästa, vilket gör det mindre förvånande att medborgarna är nöjda. – “De vackra grönområdena är Vasa:s stolthet, och det är glädjande att invånarna uppskattar arbetet som görs”, säger ansvarig trädgårdsmästare Kaj-Erik Grandell.

Tillfredsställelsen med dagvattenhanteringen sjönk däremot något (-0,25), sannolikt på grund av kraftiga regn under enkätperioden. Dagvattensystemet underhålls, renoveras och byggs ut årligen för att minska översvämningar.

Sämst betyg fick bostadsgatorna (2,98). Utifrån en gatuinventering och saneringsprogram planerar staden att förbättra dessa under de kommande åren, med målet att årligen renovera fem kvartersgator. – “Vi använder invånarvänliga metoder, mobilspel och AI-baserad bildigenkänning för att kartlägga gatornas skick. Dessutom tas snövallen bort från infarter vid plogning”, berättar planeringschef Jyri Mursula.

Enkäten ger staden värdefull information om vardagens smidighet och möjliga förbättringsområden. – “Invånarnas röst är mycket viktig för vår utveckling av verksamheten”, säger Jukka Talvi.

Källa: Vasa stad, pressmeddelande 26.9.2025

BILD

Vaasa stad / Christoffer Björklund

NYHETER

DENNA TIDNING KAN MAN LÄSA VAR SOM HELST

Denna tidning kan man läsa var som helst, som här i Sjöfartsmuseet

BLOGGSKRIBENTER

Skriv i Wasa Dagblad – Vi söker blogg-författare!

Älskar du att dela med dig av dina tankar, erfarenheter eller kunskaper? Wasa Dagblad söker nu engagerade blogg-skribenter som vill skriva intressanta och inspirerande texter för våra läsare.

Oavsett om du gillar att skriva om lokala nyheter, kultur, livsstil, företagande eller personliga reflektioner – din röst är välkommen hos oss!

Att skriva för *Wasa Dagblad* är ett utmärkt sätt att nå en bredare publik, knyta kontakter och utveckla din kreativitet. Ingen tidigare erfarenhet krävs – allt du behöver är idéer och

entusiasm! Vi uppskattar olika perspektiv och nya röster som speglar vår gemenskap.

Intresserad? Skicka din bloggidé eller ett kort prov till oss, så publicerar vi gärna dina texter. Var med och gör *Wasa Dagblad* till en plats för meningsfulla diskussioner och engagerande berättelser!

Kontakta oss på wasadagblad@gmail.com för mer info. Vi ser fram emot att höra från dig!

ARBETSLÖSHET

Arbetslösheten i vårt område sjönk i slutet av sommaren och är fortsatt bland landets lägsta

ENLIGT VASA STAD visade arbetsmarknaden i Österbottens sysselsättningsområde positiv utveckling i augusti.

Arbetslöshetsgraden låg på 7,2 procent, vilket är en av de lägsta i landet. Samtidigt var riksgenomsnittet betydligt högre, 11,5 procent.

Jämfört med förra året steg arbetslöshetsgraden med

0,7 procentenheter, men den minskade med 1,1 procentenheter jämfört med juli. I slutet av augusti fanns totalt 8 865 arbetssökande i Österbottens sysselsättningsområde, varav 4 498 var arbetslösa. Jämfört med juli minskade antalet arbetslösa med 690 personer (-13,3 %).

På lokal nivå minskade antalet arbetslösa i Kaskö, Korsnäs, Malax och Nykarleby jämfört med förra året. Störst ökning sågs däremot i Vasa, där antalet arbetslösa steg med 501 (+18 %). Den största procentuella ökningen noterades i Vörå, där arbetslösheten

steg med 19 procent. Arbetslöshetsgraden varierade markant inom området: i Malax låg den på 3,1 procent, medan den i Kaskö steg till 11,8 procent. I Vasa låg arbetslöshetsgraden på 9,5 procent.

Antalet heltidspermitterade uppgick i augusti till 139, vilket är 76 färre än året innan (-35,4 %). I hela landet var antalet arbetslösa i genomsnitt 11,3 procent högre än för ett år sedan.

En oroväckande trend

är den långvariga arbetslösheten. I slutet av augusti hade 1 510 personer i Österbottens sysselsättningsområde varit arbetslösa i minst 12 månader i följd, vilket är 444 fler än året innan (+41,6 %), även om antalet minskade något från juli.

Enligt Vasa stad visar siffrorna att arbetsmarknaden i området är stark på flera sätt, men att bekämpa långtidsarbetslösheten fortsatt måste vara en prioritet framöver.

TIKANOJA

Tikanojas höst - två nya intressanta utställningar - bl.a. Matisse, Gauguin och Maurice de Vlaminck

TIKANOJA KONSTHEM öppnar hösten med ett imponerande program: museet presenterar två nya utställningar som kombinerar illustrationer av samtidskonst och pärlor från Tikanojas egen samling. Presskonferensen hölls fredagen den 26 september från klockan 10 och utställningarna öppnades för allmänheten samma dag

som kvällsöppningen. (Källa: Vasa stad / STT Info)

Kollektionens färgbriljans och illustrationens kraft

Den första utställningen, Stilla livet, de glödande färgerna, öppnas på första våningen i Tikanojas konstmuseum. I utställningen presenteras en del av handelsrådet Frithjof Tikanojas (1877–1964) samling som omfattar över tusen verk, böcker

och antikviteter. Samlingen lyfter fram verk av både inhemska och utländska modernister – bland andra Matisse, Gauguin och Maurice de Vlaminck.

Den andra utställningen, Jag är inte rädd – finländska nutida illustratörer, fördjupar sig i barns och ungas världar med hjälp av illustrationer. På utställningen visas verk av sex illustratörer: Satu Kettunen, Juliana Hyrri, Saara Obele, Janna Lindfors, Riina Tanskanen och Jenny Lucander. Kuratorn för Vasa museiförening, Noora Lehtovuori, ansvarar för kuratorskapet.

Illustratörerna själva kommer att delta i en presskonferens där de kommer att berätta om sina verk och inspiration.

Varför ska du besöka Tikanoja

Tikanojas samling erbjuder en sällsynt kombination av finländsk kulturhistoria och internationell modernism. Dessutom lyfter illustrationsutställningen fram illustratörernas mångsidighet – från seriekonst till installationer och från digitala collage till animation.

Under sommaren 2025 har konsthemmet genomgått en större fasad- och takrenovering samt en renovering av interiören. Nu öppnar huset i sin nya glans, redo för höstens publik.

Hösten i Tikanoja bjuder på visuella upplevelser, illustrationer, konsthistoriska pärlor och diskussion. Besökarna får möjlighet att kliva in i både dåtid och nutid – att se hur konst och illustration talar till oss idag.

BILD: Sophie Jobert: Feststämning, 1857.

METVIKENS TRAFIKPARK

Den populära trafikparken vid Metviken är öppen i en vecka till

Barntrafikparken som ligger i Metvikens aktivitetspark och den intilliggande pumptracken har väckt stort intresse och lockat många besökare sedan invigningen i augusti. Invigningen firades den 29 augusti och nu är trafikparken öppen ytterligare en vecka, vilket ger möjlighet att uppleva Vasa i miniatyr och rulla på pumptracken innan vintern sätter in.

I trafikparken kan du röra dig med gokart, cykel eller till fots på den 640 meter långa banan, längs vilken det finns 12 omsorgsfullt gjorda skalenliga modeller av välkända byggnader i Vasa, såsom stadshuset, vattentornet och järnvägsstationen. Salutorget, rondeller, trafikljus och plankorsningar har också byggts in i parken, vilket skapar en autentisk stadsupplevelse i liten skala.

– Metvikens trafikpark är som Vasa i miniatyr och erbjuder både barn och vuxna en underbar miljö för att lära sig trafik och ha roligt, säger servicechef Jarmo Latvala.

I parken finns 36 gokarts, cyklar och till och med en skalenlig modell av Lifti-bussen. Den intilliggande 1000 m² stora pumptracken inbjuder dig att skejta BMX-cyklar, sparkcyklar och skateboards. Det speciella med banan är dess böljande terräng, där rörelsen utförs genom att "pumpa" med hjälp av kroppen.

Trafikparken är öppen från 1.9.-5.10.2025: ons-fre 12.00-18.00 lör-sön 12.00-16.00
--

NYHETER

DE ÄLDRES VECKA

De äldres vecka firas i Laihela med program för gemenskap och välmående

FRÅN MÅNDAG DEN 6 oktober till söndag 12 oktober 2025 arrangeras *De äldres vecka*, runtom i Finland under temat ”Onni kasvaa yhteisössä – Lycka växer i gemenskap”. Initiativet kommer från Vanhustyön keskusliitto (Centralförbundet för de gamlas väl) och syftar till att upp-

märksamma äldre personers rätt till gemenskap, värdighet och aktivt deltagande.

Veckan inleds formellt med den nationella huvudfestligheten för De äldres dag den 5 oktober i Pukkila. Under veckan hålls olika evenemang och aktiviteter som lyfter åldringsfrågor och välfärdstjänster, inte minst för äldre personer själva men också för hela samhällsintresset.

Programmet i Laihela

I Laihela firas De äldres vecka med flera gratisaktiviteter, främst riktade till kommunens äldre invånare, men öppna för alla intresserade där plats och arrangemang tillåter.

Temat Lycka växer i gemenskap genomsyrar programmet, som erbjuder en blandning av föreläsningar, gemensamma sångträffar och balansövningar. Laihian kunta

Måndag 6 oktober, kl. 14–15, hålls en föreläsning i Laihela bibliotek om förebyggande perspektiv på hjärnhälsa. Föreläsare är Anne Hietanen från Pohjanmaan muistiluotsi (minneslotsen för Österbotten).

Onsdag 8 oktober, kl. 10–10.45, ordnas en föreläsning om att bibehålla balans, följt av enklare balansövningar utomhus om vädret tillåter.

Fredag 10 oktober, kl. 13–14, avslutas veckan med ”Laula kanssain” – en gemensam sångträff tillsammans med kapellmästare-pianist Jari Puhakka. Under denna samling serveras kaffe för en liten avgift. Plats: Laihelas ungdomsförening, Alkiontie 6.

Syftet och betydelsen

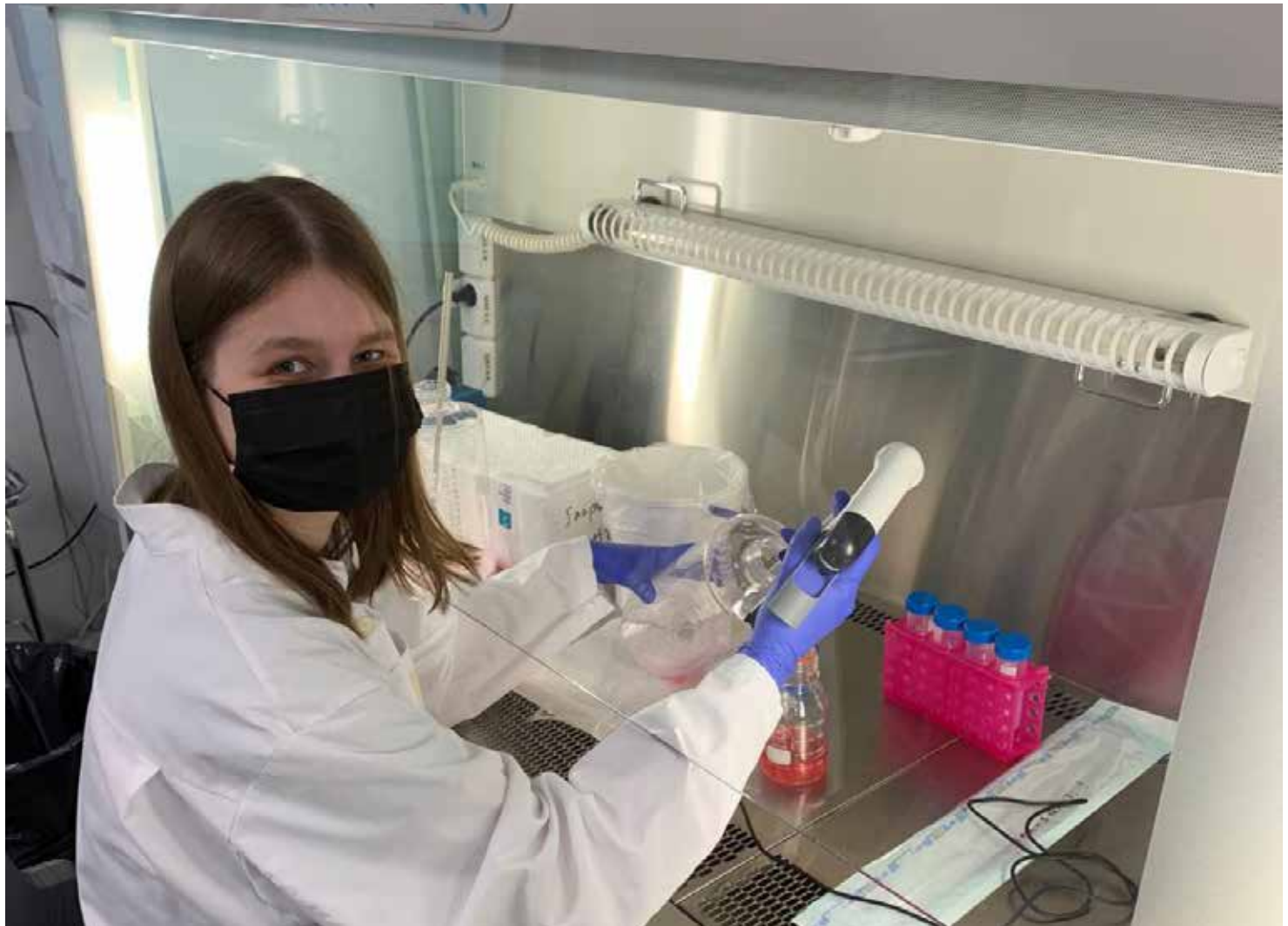
Genom De äldres vecka vill arrangörerna främja gemenskap och välmående hos äldre, samt ge dem möjlighet att påverka sin vardag. I Laihela finns också en möjlighet för äldre invånare att svara på en kort enkät om välfärdstjänster.

Vanhustenviikko i Laihela bjuder alltså på en varierad mix av kunskap, gemenskap och rörelse. För de äldre finns möjligheter att både lära, delta och sjunga – och för alla andra att visa solidaritet och uppskattning. Observera att programmet kan ändras.

NYHETER

CANCERBEHANDLING

Nytt herpesvirus-baserat vaccin kan bli genombrott i cancerbehandling

FORSKARE VID ÅBO AKADEMI presenterar lovande resultat från doktorsavhandlingen Decorin-expressing oncolytic herpes simplex virus vector for novel cancer therapy. I studien har man tagit fram ett experimentellt cancertvaccin baserat på herpesvirus, med målet att angripa tumörer utan att skada frisk vävnad – och utan biverkningar.

Forskargruppen har modifierat herpesviruset (Herpes simplex) genom att ta bort dess virulensgen – det vill säga den gen som gör viruset sjukdomsframkallande. Samtidigt har man lagt in en gen som kodar för

proteoglykanet decorin, ett protein med viktiga sockerkedjor som bland annat reglerar sårhäkning och bildandet av blodkärl. Det framgår att decorin ofta är frånvarande i många cancertyper, även i vävnad som normalt uttrycker det. I laboratorieförsök har vaccinet visat flera lovande effekter:

I lungcancerceller ökade decorin vaccinet förmåga att döda cancerceller.

Vaccinet kunde ges via näsan till lungorna hos möss, med effekt.

I levercancer försök med hönsbryon visade injektion att tumörers blodkärl växte mera normalt – tumörangiogenesis minskade med cirka 40 procent, även då blodkärl redan hade utvecklats innan

behandlingen började.

Ett viktigt resultat är att behandlingen inte gav några observerade biverkningar hos hönsbryon, vilket tyder på att vaccinet verkningsmekanismer riktar sig selektivt mot tumören. Frisk vävnad verkar vara skyddad.

Forskaren **Fanny Frejborg** vid Åbo Akademi menar att dessa resultat kan bana väg för cancertvacciner som inte bara botar tumörer, utan också förbättrar effektiviteten hos befintliga terapier. Genom att påverka blodkärlens formation runt tumören kan man göra det lättare för andra läkemedel att nå fram.

BILD: Åbo Akademi

NYHETER

HÄLSA I SKOLORNA

THL: Användningen av nikotinpåsar ökar snabbt

EN HISTORISK VÄNDNING HAR SKETT bland skolelever och studerande: användningen av alkohol och tobak minskar snabbt, men nikotinportionerna gör ett genombrott utan motstycke. De nya resultaten i Institutet för hälsa och välfärds (THL) undersökning om hälsa i skolorna visar på en oroväckande trend – nikotinportioner har blivit en ny succéprodukt bland unga.

Nio procent av pojkarna i årskurs 8 och 9 i grundskolan använder nikotinpåsar dagligen och 4–5 procent av flickorna. För elever i yrkesskolor har siffrorna exploderat: nästan var fjärde pojke (24 procent) och 15 procent av flickorna uppger att de använder portionsobak dagligen. Motsvarande

siffror var klart lägre för ett år sedan.

”Ökningen av den dagliga användningen av nikotinportioner bland unga är alarmerande. Situationen kräver snabba åtgärder. Åldersgränsen för försäljning av tobaks- och nikotinprodukter bör höjas till 20 år, kräver Hanna Ollila, specialsakkunnig vid Institutet för hälsa och välfärd.

Samtidigt har alkoholkonsumtionen bland unga minskat dramatiskt. Nästan tre fjärdedelar av högstadie- och gymnasieeleverna uppger redan att de inte dricker alkohol alls. Användningen av traditionell tobak och snus är också marginell. Men nikotinpåsar, med sina attraktiva smaker och höga nikotinhalter, har tagit över vardagen för unga människor.

En annan nyhet är att skolorna och läroanstalterna har bättre möjligheter att ingripa i fenomenet från och med augusti. Lagändringen förbjöd innehav av

tobaksersättningar – såsom nikotinportioner och e-cigarett – för personer under 18 år.

”Nikotinprodukter är alltid skadliga för unga människor. De är beroendeframkallande, påverkar hjärnans utveckling och öppnar dörren för nikotinberoende, påpekar Ollila.

Användningen av e-cigarett har däremot varit nästan oförändrad jämfört med året innan, det är bara bland flickor som avlägger yrkesexamen som fortsätter att öka. De yngsta experimenten kan ses redan i lågstadiet: två procent av pojkarna och en procent av flickorna i årskurs fyra och fem har testat nikotinpåsar.

Ökningen av nikotinpåsar målar upp en dyster bild av unga människors hälsa. Samtidigt som de traditionella berusningsmedlen ger vika vinner nya nikotinprodukter mark – och skapar ett helt nytt hot mot folkhälsan.

HÄLSA

Ny forskning: Aspirin skyddar mot återfall av tarmcancer

EN SVENSKLEDD FORSKARGRUPP har i en bannbrytande randomiserad studie visat att en låg daglig dos aspirin – en medicin som i dag finns i de flesta hem – kan halvera risken för återfall hos patienter som opererats för tjock- eller ändtarmscancer. Studien, ledd av forskare vid Karolinska Institutet, publicerades nyligen efter att ha följt över 3 500 patienter i Norden. Källa:

Studieupplägg och resultat

Patienterna rekryterades från 33 sjukhus i Sverige, Norge, Danmark och Finland. Cirka 40 % hade tumörer med en specifik genetisk förändring i PIK3-signalvägen – en mutation som forskarna misstänkte skulle kunna göra dem särskilt mottagliga för aspirinbehandling. Efter operation slumpades dessa patienter till att antingen få 160 mg aspirin dagligen eller placebo under tre år.

Bland de som hade mutationerna visade behandlingen en markant effekt: risken för återfall minskade med 55 % jämfört med placebogruppen. Effekten tros bero på att aspirin dämpar inflammation, hämmar blodplättarnas aktivitet och bromsar tumörtillväxt – en kombination som gör miljön mindre gynnsam för cancer.

Betydelse

Att aspirin är en välkänd och billig medicin gör resultaten särskilt intressanta. Forskarna tror att denna typ av behandling har potential att förändra riktlinjer för tilläggsbehandling vid tarmcancer. Studien – som benämns ALASCCA – har redan tilldelats utmärkelser för sin vetenskapliga kvalitet.

Enligt forskarna visar studien tydligt att det är möjligt att använda patienter tumörers genetiska profil (precisionsmedicin) för att avgöra vem som kan ha störst nytta av en extra behandling med aspirin.

Förbehåll och fortsatta studier

Trots de lovande resultaten kräver forskarna viss försiktighet. Effekten ob-

serverades främst hos patienter med mutationer i PIK3-vägen – inte nödvändigtvis hos alla tarmcancerpatienter. Långsiktiga studier behövs för att klarlägga risksidan, inklusive eventuella blödningar, samt för att bestämma optimala doser och behandlingslängd.

Dessutom behövs utvärdering av vilka patientgrupper som tjänar mest på behandlingen och hur man bäst inför detta kliniskt.

Den nya studien visar att en enkel, billig och väletablerad medicin som aspirin kan få en central roll i kampen mot tarmcancer. För patienter med rätt genetisk profil kan rutinmässig tillsättning av lågdos aspirin vara skillnaden mellan återfall och livslång cancerfrihet. Forskarvärlden håller andan – detta kan bli ett paradigm-skifte i cancerbehandling.

Källa: Karolinska Institutet / KI nyheter.

UKRAINE

UKRAINE PRESIDENT

Putin Lies to the Leaders Who Still Talk to Him When He Says That the Occupying Forces Are Achieving Some Kind of Their Goals – Address by the President

I wish you good health, fellow Ukrainians!

TODAY HAS BEEN packed with military matters. I received reports from the Commander-in-Chief and the Chief of the General Staff. I also spoke with the Minister of Defense of Ukraine. I thank everyone. I thank all our warriors, primarily in the Dobropillia, Pokrovsk, and Kupyansk areas.

It's extremely important that you are delivering results and defeating the occupiers. In just our Dobropillia counteroffensive operation, Russian overall losses have already exceeded 3,000, most of them irrecoverable. This was the area where the Russians aimed to achieve one of the major breakthroughs on the front, but our forces are neutralizing them. And that is important. Putin lies to the leaders who still talk to him when he says that the occupying forces

are achieving some kind of their goals. For years now, they have been forced to come up with new and new reasons why the deadlines set for them keep being pushed back. And it is telling that despite everything the world says to Russia, they still respond only with new attempts at assaults and new strikes on Ukrainian cities and our infrastructure. They are truly sick with war – and whether they can be cured is an open question. The only thing that can force this Russian virus of war to stop is strength: strong decisions and strong assistance.

We discussed this in New York with many of our close partners, and, of course, we discussed it with President Trump. President Trump is very well informed about the situation on the front, what the Russians are doing, and how they are trying to deceive everyone. We are discussing with the U.S. specific measures that can stop this war. The solutions exist. It is crucial that the agreements we have reached be implemented. These past few days, the Russians continued to inflict heavy strikes on our cities: Chernihiv, Kharkiv and the region, Odesa and Dnipro regions. They constantly strike the Donetsk region. Kherson is

under severe artillery fire and bombing. Russians must be held accountable for all of this. Without a doubt. Today, there were also reports on deep strikes carried out by our forces. Efficiency, drone production and missile production – we will increase output volumes.

The critical point is not to ease pressure on Russia for this war. Sanctions, restrictions on trade with Russia, restrictions on the schemes they exploit and profit from – all of this will work. We expect the approval of the 19th EU sanctions package. We expect steps from the United States. We value President Trump's stance toward those in Europe who still buy Russian oil and continue a policy of dependence on Russian schemes. We hope Hungary listens to a key NATO ally and respects the President of the United States – right now, no one in Europe sees such respect from Hungary. America is ready to fill the European market with energy resources so that no one will even need to look in Russia's direction. The Middle East is ready to work with Europe. Every nation in Europe can become stronger – without Russia.

There was also a report from our mi-

litary on, frankly, very unusual events along the Ukraine–Hungary border. Our forces spotted drones, and those were reconnaissance drones. I instructed the military to conduct a full check, and if such drones appear again, to respond appropriately for the defense of our state. Ukrainians are currently the best in Europe at defending against any drones. We are ready to share our experience with other nations that need reliable protection against drone threats. Negotiations are underway with dozens of countries in Europe and the Middle East, and we have proposed a strong deal to the United States – one of the most promising.

Glory to Ukraine!

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

RYSSLAND

Rysslands växande isolering från västvärlden

Bland de mest uppmärksammas åtgärderna finns förbudet mot populära plattformar som Facebook, Instagram och WhatsApp. Dessa tjänster, som tidigare var viktiga kanaler för både privat och offentlig kommunikation, har blockerats av ryska myndigheter med hänvisning till nationell säkerhet och skydd mot "skadlig påverkan från utlandet". Även YouTube står under press, där myndigheterna vid upprepade tillfällen försökt blockera eller begränsa tillgången till tjänsten. Detta har lett till att många rysar nu saknar tillgång till världens största videoplattform och därmed en viktig kanal för oberoende information.

MAX: Statens övervakade alternativ

Som ett led i att ersätta WhatsApp har den ryska staten introducerat appen MAX. Denna applikation marknadsförs som ett säkert och inhemskt alternativ, men kritiker menar att den möjliggör omfattande övervakning av användarnas kommunikation. Experter varnar för att MAX är utformad för att ge myndigheterna insyn i meddelanden, samtal och användarbeteende. Det innebär att privat kommunikation i praktiken kan kontrolleras av staten, något som ytterligare minskar utrymmet för fria samtal och kritiska röster.

FÖRBUD, ÖVERVAKNING och stängda gränser formar en ny verklighet för ryska medborgare

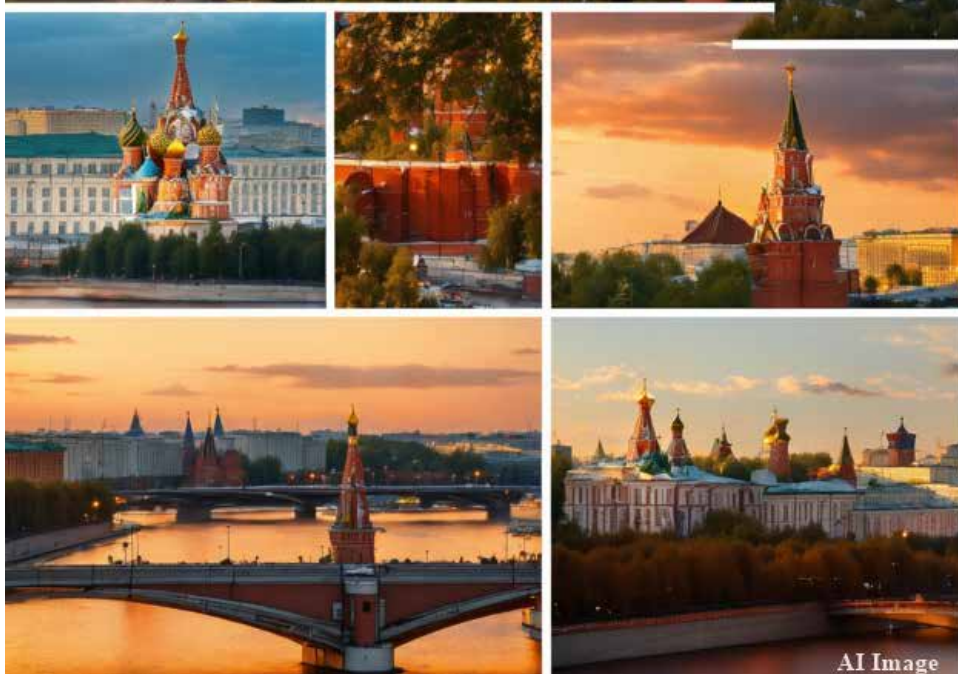
En ny järnridå växer fram

Under de senaste åren har Ryssland tagit steg mot en alltmer isolerad tillvaro gentemot västvärlden. Detta sker både digitalt, kulturellt och fysiskt. Landets

ledning har infört en rad åtgärder för att begränsa medborgarnas kontakter med västerländska idéer, kommunikationsverktyg och resmöjligheter. Målet är att stärka kontrollen över informationsflödet och därmed även över befolkningen.

Förbud mot västliga sociala medier

Utbildningspolitik: Minskad engelskaundervisning

Regeringen har även föreslagit att minska undervisningen i engelska och andra västerländska språk i skolor och universitet. Syftet är att motverka ”kulturell infiltration” och stärka det ryska språket och identiteten. Kritiker menar dock att detta riskerar att isolera unga ryssar ytterligare och försvåra framtida internationella kontakter, både inom utbildning och arbetsliv.

Digital isolering: Planer på ett eget Internet

En av de mest långtgående ambitionerna är planerna på att skapa

ett så kallat ”suveränt Inter-net” – ett system där Ryssland kan koppla bort sig från det globala nätet och istället använda ett eget, statligt kontrollerat nätverk. Jämförelser görs ofta med Nordkorea, där invånarna är helt avskurna från omvärldens internetinnehåll. Om detta genomförs fullt ut skulle det innebära att ryska medborgare endast har tillgång till information godkänd av staten

Internationella relationer: Stängda gränser och Putins syn

Utöver digitala och kulturella åt-

gärder har Ryssland även drabbats av fysiska begränsningar. Efter invasionen av Ukraina har många västländer stängt sina gränser för ryska medborgare. Turistvisum nekas, och möjligheten att resa västerut har i praktiken försvunnit. President Vladimir Putin har uttryckt att detta är en utveckling han välkomnar, då det hindrar ryska medborgare från att lämna landet, särskilt i tider av mobilerings eller politisk oro.

Konsekvenser för medborgarna

Denna utveckling påverkar vardagen för miljontals ryssar. Möjligheten att resa, studera och arbeta utomlands är kraftigt begränsad. Samtidigt har de digitala spärrarna och övervakningen lett till en mer sluten och kontrollerad informationsmiljö. Många unga ryssar oroar sig för framtiden, då de riskerar att bli avskurna från globala trender, utbildningsmöjligheter och internationella kontakter. För den som vill lämna landet av politiska eller personliga skäl har dörarna i praktiken stängts.

Framtidsutsikter

Rysslands isoleringspolitik har fått genomgripande konsekvenser för både samhälle och indi-vid. Med förbud mot västerländska appar, inskränkningar i utbildningen och planer på ett eget internet formas en ny järnridå – denna gång digitalt och kulturellt. Gränserna mot väst är stängda, och det är något som passar landets ledning. Framtiden för ryska medborgare är osäker, och frågan kvarstår om landet någonsin kommer att återintegreras i den globala gemenskapen.

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Salomon Andersson

16.2.1785, Växjö, Sverige

15.2.1855, Växjö, Sverige

Maria Magdalena, 1805

EVENEMANG

Las Vegas

2.10.2025 kl 18

Vasa stadsorkester

cond. Antti Rissanen

Sol. Juki Välipakka & Chiara Orlandi

Kom och flyg med mig, flyg mig till månen, på mitt sätt, jag vill bli älskad av dig.... <https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginorkesteri/las-vegas/>

VAASA BAROQUE

LES ARTS FLORISSANTS—OPERA

10.10.25 KL 19.00 Vasa Stadshus

11.10.25 kl 19.00 Riddarhuset, Helsingfors

vaasabaroque.com

KORSHOLMS KYRKA

DIANDRA

17.10.25 kl 18

Korsholms finska församling

VASA STADSTEATER

ONÖDIGA MÄNNISKOR

Premiär 23.10.2025 KL. 19

Juliet Hall

Ett av de mest inflytelserika dramaerna inom finsk dramatik.

<https://www.netticket.fi/tarpeetomia-ihmisia-vaasa>

HELSINGFORS BOKMÄSSA

23.–26.10.2025

i Helsingfors Mässhall.

Helsingfors Bokmässan grundades för 25 år sedan på begäran av bokbranschen – nu är eveneman-

get större än någonsin. I år ordnas Helsingfors Bokmässan för 25:e gången, och i fjol hade den nästan 98 000 besökare.

Nu är detta höstens viktigaste kulturhändelse,

Temat för Bokmässan 2025 är Bildning och Glädje!

Samtidigt, med samma biljett: Wine & Food-event

<https://kirjamessut.messukeskus.com/>

VAASA BAROQUE

SCHÜTZ: MUSIKALISCHE EXEQUIEN

25.10.26 KL 19.00 Trefaldighetskyrkan i Vasa

26.10.25 Pargas kyrka

vaasabaroque.com

VASA STADSORKESTER

BAROCKENS PRAKT OCH SKÖNHET

30.10.25 kl 18.00

Stadshuset

Vaasankapunginorkesteri.fi

VASA LITTFEST 2025

13.–15.11.2025.

Vasa LittFest är en tvåspråkig litteraturfestival som har arrangerats i Vasa sedan 2001.

Festivalen bjuder på fördjupande diskussioner som öppnar upp viktiga teman och tankar. I år är temat Gräns(er), det utlovas djuplodande dagar av litteratur!

vaasa.fi/littfest

MELLERSTA ÖSTERBOTTENS KAMMARORKESTER DANCE

Snellmansalen

14.11.19.25 kl 19.00

15.11.25 kl 19.00

Hyvinkäänsali, Hyvinge

Malin Broman, Noah Hellwig

www.kamariorkesteri.fi

BEATLES GOES KOKKOLA

Snellmanssalen, Karleby

21.11.2025 kl 18

Vasa stadsorkester

cond. Jussi Lampela

Markku Veijalainen, presentatör

”Vasa stadsorkester besöker Karleby med sitt populära Beatles-program tillsammans med Markku Veijalainen, som vet allt om 1960-talets popkultur. Under kvällen kommer vi att få höra fantastiska historier och framför allt rika arrangemang av sångboken till Liverpools Fab Four.”

<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginorkesteri/beatles-goes-kokkola/>

KÄLKKÅBRA Karleby Operafestival

14-16.11.25

”Från människor till människor och opera för operans skull”

www.kpkamariooppera.fi

RUSK

18-22.11.2025

Kammarmusik i Jakbostad

Konstnrlig ledare

Anna-Maria Helsing

Årets tonsättare

Dobrikna Tabakova

www.ruskfestival.fi

MELLERSTA ÖSTERBOTTENS KAMMARORKESTER

Julkonsert

12.12.25 kl 19.00

Gamlakarleby stadskyrka

www.kamariorkesteri.fi

JULORATORIET

19.12.2025 kl 18

TEATER

TEATER

Aleksis Kivi roar och berör – Red Nose Company på turné i Österbotten

RED NOSE COMPANY, specialiserad på clownteater, tar sin hyllade föreställning Aleksis Kivi till Österbotten i oktober. Föreställningen ges på Vasa stadsteater den 9 oktober, i Kultur-centrum Akustika i Ylivieska den 10 oktober och på Karleby stadsteater den 11 oktober.

Turnén är en del av teatergruppens 20-årsjubileum. Aleksis Kivi hade urpremiär på National-teaterns Stora scen år 2022 och har sedan dess rosats av både publik och kritiker runtom i Finland.

På scen står skådespelarna Timo Ruuskanen och Tuukka Vasama tillsammans med dragspelaren Niko Kumpuvaara. I Vasa får publiken dessutom uppleva en unik konstellation

när en stråkduo ur kammarorkestern Avanti! ansluter sig till ensemblen.

Föreställningen är en varm och intelligent kavalkad över Aleksis Kivis liv och verk. Publiken får möta såväl Sju bröder som Nummisuutar-nas Esko, men också Kivis starka kvinno-porträtt. Särskilt Lea – huvudpersonen i det drama vars premiär 1869 ofta anses vara start-skottet för den finska teatern – lyfts fram.

– Att turnera är oerhört roligt, men det kräver också uppfinningsrikedom. Varje scen är an-norlunda och föreställningen måste anpassas därefter. Dessutom är dialekterna ett spännande tema för oss, eftersom man på Kivis tid debatterade intensivt om det finska skriftspråket skulle bygga på östliga eller västliga dialekter, säger skådespelaren Timo Ruuskanen.

Red Nose Company är känt för

sina föreställningar där fysisk teater, musik och clowneri förenas. Aleksis Kivi fortsätter denna tradition men öppnar samtidigt för frågor om språkets och kulturens kärna – på ett lättillgängligt och humoristiskt sätt.

Föreställningarna i Österbotten:

- 9.10 kl. 19 Vasa stadsteater, i samarbete med Avanti!s stråkduo
- 10.10 kl. 18 Kulturcentrum Akustika, Ylivieska
- 11.10 kl. 14 Karleby stadsteater

Biljetter säljs via respektive teaters system.

FOTO: I förgrunden syns skådespelarna Tuukka Vasama (Mike) och Timo Ruuskanen (Zin) och i bakgrunden musiker Niko Kumpuvaara Cata Portin Inga publiceringsrestriktioner

SKOLELEVERNAS HÄLSA

THL

THL:s skolhälsoundersökning: Endast en liten andel ungdomar sover och rör sig tillräckligt samt äter frukost varje vardagsmorgon

AI Image

DEN NYA SKOLHÄLSOUNDERSÖKNINGEN avslöjar oroande trender i ungdomars hävanor. Endast en bråkdel av finländska skolelevers vardagar består av hälsosamma grundrutiner – tillräckligt med sömn, regelbunden motion och frukost.

Enligt vårens 2025 undersökning följer endast 17 procent av pojkar i årskurs 8–9 och bara 9 procent av flickorna alla tre grundpelare för en hälsosam livsstil: minst en timmes daglig motion, minst åtta timmars

nattesömn och frukost varje vardagsmorgon.

Särskilt oroande är att endast ungefär var fjärde ungdom rör sig minst en timme om dagen. Frukostätning har blivit en etablerad vana hos bara hälften av högstadiel eleverna. Som tur är är sömnen lite bättre – ungefär två tredjedelar av ungdomarna sover tillräckligt.

I lågstadiet är hälsovanorna något mer etablerade. Ungefär en tredjedel av eleverna i årskurs 4–5 äter frukost, rör sig tillräckligt och sover enligt egen uppfattning tillräckligt.

Överläkare Terhi Aalto-Setälä betonar att ungdomars hälsovanor krä-

ver vuxnas stöd:

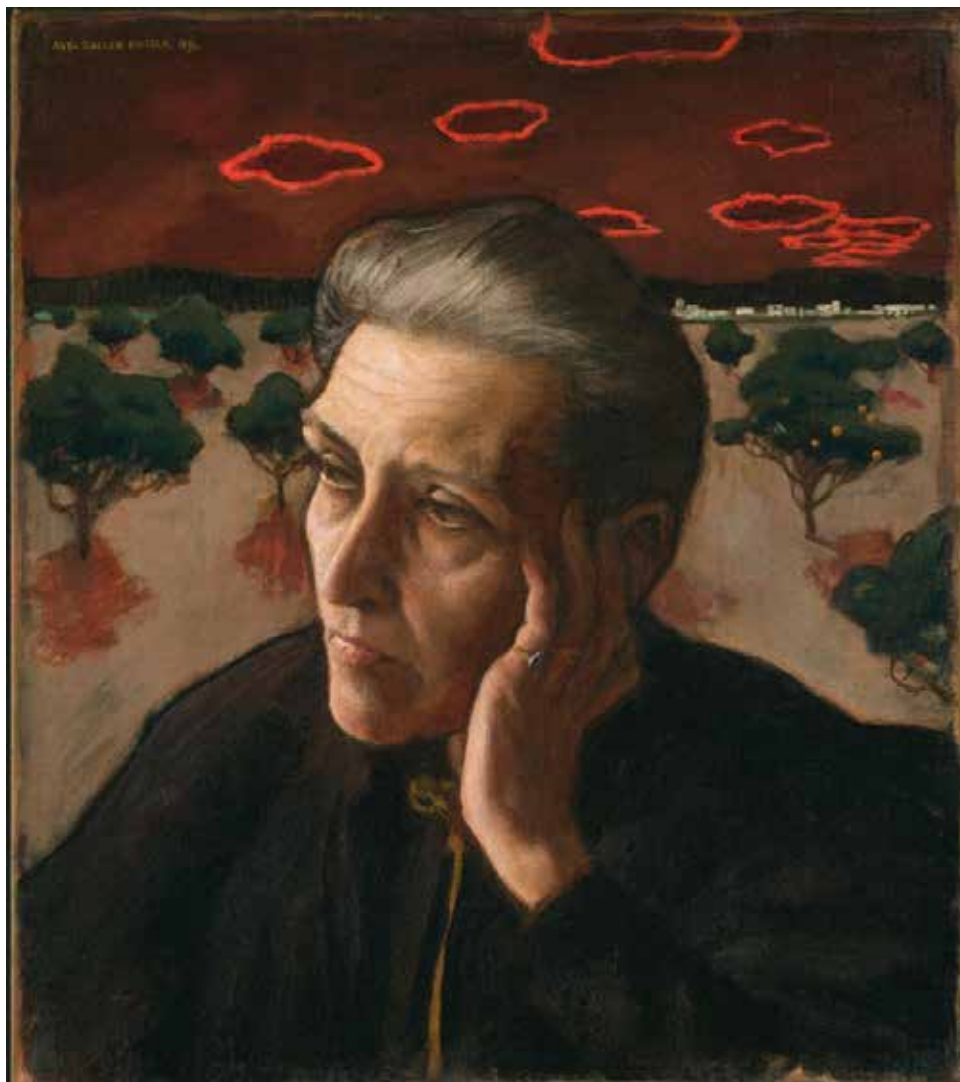
”Barn och ungdomar behöver vuxnas stöd för att följa hälsosamma levnadsvanor och en regelbunden dagsrytm. Tillräcklig sömn, motion och näring är grundpelare för välbefinnande. Deras betydelse för även den mentala hälsan kan inte överdrivas.”

Undersökningen visar tydligt att ungdomars vardagsrutiner och hälsovanor behöver förstärkas. Att etablera hälsosamma levnadsvanor i ung ålder är en viktig investering för välbefinnande genom hela livet.

KONST

ATENEUM

Ateneums fantastiska utställning för dig till Wien vid sekelskiftet 1900

HÖSTEN 2025 öppnar Ateneum konstmuseum en unik utställning som lovar att bli en konsthistorisk upplevelse för både konstantusiaster och nyfikna. ”Gallen-Kallela, Klimt & Wien”-utställningen tar oss till Wien vid sekelskiftet 1900 – en stad som pulserade av nya idéer och kreativ fantasi.

Utställningen presenterar internationella konstnärer som den finske mästaren Akseli Gallen-Kallela

samarbetade med och vilkas utställningar han deltog i. Wiener Secession, ledd av Gustav Klimt, var en radikal brytning med konservativa konstideal – en passionerad strävan mot en friare och modernare konstuppfattning.

En av utställningens mest fascinerande teman är samspelet mellan olika konstformer. Secessionisternas mål var jämlikhet mellan alla konstarter, och detta syns i utställningen på ett mångsidigt sätt: måleriet kompletteras med design, smycken och vardagliga objekt. Akseli Gallen-Kallela delade sina kollegors

intresse för Gesamtkunstwerk, där olika konstarter förenas till en harmonisk helhet.

Utställningen betonar kvinnornas betydande roll som förnyare inom konsten. Även om kvinnor inte fick bli officiella medlemmar i Secession-gruppen, var deras arbete av avgörande betydelse. I Wiener Werkstätte-ateljén verkade kvinnor aktiva som konstnärer och formgivare. Särskilt intressant är Emilie Flöges revolutionerande reformdräkt som befriade kvinnorna från korsettens bojar och skapade ett nytt, funktionellt modespråk.

Utställningen erbjuder ett unikt tillfälle att följa Gallen-Kallelas konstnärliga resa i internationella strömningar. Han deltog i secessionisternas utställningar i flera europeiska städer och interaktionen med internationella modernister påverkade hans konst avsevärt.

Denna utställning är mer än bara en konstutställning – det är en upplevelse av en tid då konsten revolutionerade samhället och samhället revolutionerade konsten. Besök Ateneum hösten 2025 och fördjupa dig i Wiens kreativa energi vid sekelskiftet!

Gallen-Kallela, Klimt & Wien
Ateneum konstmuseum
26.9.2025 – 1.2.2026

BILD: Akseli Gallen-Kallela
Konstnärens mor
Stockholms nationalmuseum
1896

Akseli Gallen-Kallela: Kevät, esityö Juséliuksen mausoleumin freskoa varten (1903), Sigrid Juséliuksen säätiö, talletus, Kansalliskansallisen kokoelman / Ateneumin taidemuseo. Kuva: Kansallisgalleria / Jenni Nurminen

Akseli Gallen-Kallela: Järvimaisema (1901), Kansallisgallerian kokoelma / Ateneumin taidemuseo. Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Pakarinen

KONST

HELSINGFORS JÄRNVÄGSSTATION

Landskap från Koli-målningen är nu tillbaka på sin plats – och kommer att stanna där i 100 år

DEN IKONISKA MÅLNINGEN *Landskap från Koli* på Helsingfors centralstation har återfått sin forna glans efter omfattande konserveringsarbeten. Verket skapades 1911 genom samarbete mellan Eero Järnefelt, A. W. Finch och Ilmari Aalto och är en av Finlands största målningar på duk.

Konstverket har prytt stationens restaurangsal i över hundra år, och dess bevarande på platsen är skyddat enligt stationens skyddsbestämmelser. Innan målningen blev en del av Eliel Saarinens arkitektoniska mästerverk ställdes den ut på turismutställningen i Berlin, där den representerade Finland.

De omfattande konserveringsarbetena säkerställer att målningen kommer att finnas kvar på sin historiska plats under de nästa hundra åren, bevarad för framtida generationer att uppskatta.

KVINNORS HÄLSA

HÄLSA

Varför får kvinnor utan riskfaktorer hjärtinfarkt?

EN NY STUDIE har avslöjat en anledning till varför många till synes friska kvinnor drabbas av hjärtinfarkt och stroke, trots att de inte röker eller har högt kolesterol, högt blodtryck eller diabetes. Svaret, enligt forskare, ligger i inflammation.

Läkare har länge undrat över att upp till hälften av alla hjärtinfarkter inträffar hos personer utan dessa "standardriskfaktorer" (kallade SMuRFs på engelska). En forskargrupp från Mass General Brigham har nu upptäckt att ett enkelt blodtest som mäter inflammation kan identifiera många av dessa riskkvinnor som vanliga hälsokontroller missar.

Forskningen fokuserade på en markör i blodet som heter hsCRP (högekänsligt C-reaktivt protein),

som mäter inflammation i kroppen. Studien följde över 12 500 initialt friska kvinnor i 30 år. De som hade höga halter av hsCRP hade en dramatiskt högre livstidsrisk för hjärtsjukdom och stroke, trots att de saknade traditionella riskfaktorer.

"Kvinnor som får hjärtinfarkt och stroke men som inte har några standardriskfaktorer identifieras inte av de uträkningar läkare använder i vardagen", förklarade Dr. Paul Ridker, studiens huvudförfattare och preventiv kardiolog. "Ändå visar våra data tydligt att till synes friska kvinnor med inflammation har en betydande livstidsrisk."

Forskarna har introducerat en ny term för denna grupp: "SMuRF-lösa men inflammerade".

Den goda nyheten är att risken kan minskas avsevärt. Studien visade också att behandling med statiner, vanliga kolesterolsänkande läkeme-

del, sänkte risken för hjärtinfarkt och stroke med 38 % hos dessa kvinnor.

Läkare hoppas att denna upptäckt kan förändra hur kvinnor screenas för hjärtsjukdom, genom att uppmuntra användning av inflammationstest, speciellt för kvinnor i 40- och 50-årsåldern. Detta skulle möjliggöra tidig prevention genom livsstilsförändringar och i vissa fall medicin, långt innan hjärtsjukdomen blir ett allvarligt hot.

Resultaten presenterades på European Society of Cardiology Congress och publicerades i The European Heart Journal.

Källa: <https://www.massgeneralbrigham.org/en/about/newsroom/press-releases/inflammation-may-explain-womens-heart-attacks-strokes>

HÄLSA

HÄLSA

Tjocktarmens bakterieflora inverkar på vår ämnesomsättning, mycket mera än vi trott

En ny studie publicerad i *Nature Communications* avslöjar att bakterierna i vår tjocktarm har en betydligt större inverkan på vår ämnesomsättning än vad forskarna tidigare trott. Resultaten visar att tarmfloran inte bara påverkar matsmältningen, utan också är direkt kopplad till hur kroppen hanterar näringsämnen, reglerar energibalansen och till och med påverkar risken för metaboliska sjukdomar.

Studien, som genomförts av ett internationellt forskarteam, har kartlagt hur de mikrobiella ämnesomsättningsvägarna i tarmen interagerar med värdorganismens metaboliska processer. Genom att analysera tusentals prover från både

människor och modellorganismer kunde forskarna identifiera hur specifika bakteriearter och deras metaboliter – små molekyler som bildas vid ämnesomsättningen – styr processer som fettlagring, blodsockernivå och inflammation.

En av de mest framträdande upptäckterna är att tarmbakterierna producerar bioaktiva föreningar som direkt påverkar våra cellers funktion. Dessa föreningar kan antingen främja hälsosamma metaboliska vägar eller bidra till utvecklingen av tillstånd som fetma, diabetes typ 2 och insulinresistens.

– Vi har länge vetat att tarmfloran har en roll i metabolismen, men omfattningen av dess inverkan är mycket större än vi förstod, säger en av forskarna bakom studien. Det visar sig att dessa mikrober fungerar som en dynamisk del av vår metaboliska maskineri.

Studien understryker vikten av en hälsosam tarmflora för att upprätthålla en balanserad ämnesomsättning. Kostval, probiotika och livsstilsfaktorer som motion och sömn kan direkt påverka sammansättningen av dessa bakterier och därmed även vår metaboliska hälsa.

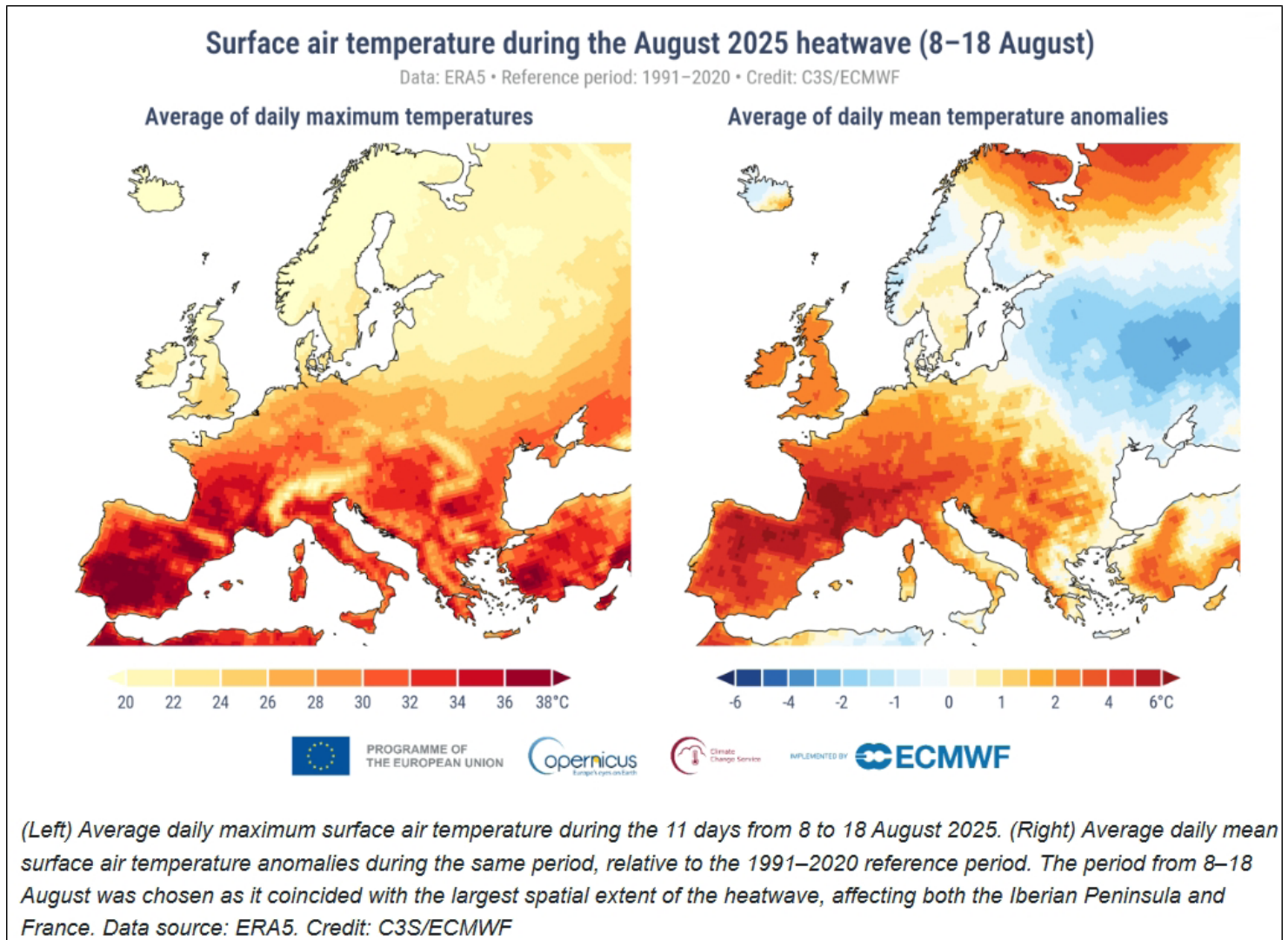
De nya rönen öppnar också dörrar för framtida behandlingar av metaboliska sjukdomar. Genom att rikta in sig på specifika bakteriearter eller deras metaboliter skulle det i framtiden kunna vara möjligt att utveckla mer skräddarsydda terapier för patienter med ämnesomsättningsrubbningar.

Denna forskning markerar ett viktigt steg i förståelsen av hur människan och våra mikrobiella invånare samverkar för att upprätthålla hälsa – och hur denna balans kan störas vid sjukdom.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Extrem hetta i sydvästra Europa i augusti

IAUGUSTI DRABBADES I stora delar av sydvästra Europa av en intensiv och farlig värmebölja. Enligt nya data från EU:s klimatövervakningstjänst Copernicus var månaden den tredje varmaste augusti någonsin på global nivå.

Rapporten visar att länder som Spanien, Frankrike och Italien upplevde temperaturer långt över det normala för årstiden. Den värsta hettan inföll mellan den 22 och 24 augusti, då temperaturen på

många håll steg till långt över 40 grader Celsius. Den extrema hettan förvärrades dessutom av hög luftfuktighet i kustområden, vilket gjorde värmen extra påfrestande för kroppen.

Konsekvenserna för befolkningen var betydande. Myndigheterna utfärdade hälsovarningar och uppmanade människor, särskilt äldre och sköra, att stanna inomhus och dricka mycket vatten. Den brännande hettan ökade också risken för skogsbränder, vilket satte stor press på nödtjänsterna i hela Medelhavsregionen.

Globalt sett var augusti 2025 den tredje varmaste i världshistorien. Den genomsnittliga temperaturen var nästan 0,7°C högre än genomsnittet för

augusti under peri-oden 1991 till 2020. Endast augusti 2016 och 2019 var varmare.

Forskarna på Copernicus kopplar direkt dessa extrema väderhändelser till den mänskliga klimatförändringen. De förklarar att utsläpp av växthusgaser från fossila bränslen fångar värme i atmosfären, vilket gör värmeböljor vanligare, längre och intensivare. Rekordvarma havsytor, en nyckelspelare i uppvärmningen, bidrog också avsevärt.

Denna sommars extrema hetta är en tydlig påminnelse om att klimatförändringen inte är ett framtidsproblem utan en nuvarande realitet med påtagliga konsekvenser för människors hälsa, säkerhet och miljö.

KÅSERI

TVÅSPRÅKIGHET

Tvåspråkighet: Hjärnans hemliga superkraft – och ursäkten att slippa städa

NÅVÄL Forskare har kommit på något igen. Det räcker inte med att tvåspråkighet ger oss möjlighet att beställa kaffe sömlöst på två språk eller hitta ett bättre pris på semestern. Nu påstår man att det också är hjärnans motgift mot allt som kommer dess väg – demens, stroke och tydligen även otur i lotteriet.

Föreställ er: när vi talar finska och svenska (eller vilket språkpar som helst) sitter våra hjärnor inte passivt i fåtöljen med en ordbok i handen. De utkämpar en ständig mental kamp-sport. I vår prefrontala cortex pågår en liten inre pjäs: ”Nej, Pekka, nu talar vi svenska, börja inte babbla

på finska här!” och ”Jag måste medge att ’renskötsel’ är ett fult ord jämfört med ’poronhoito!’”

Denna ständiga kamp mellan språken är som att gymma – fast utan svett och rörliga maskiner. Och precis som gymträning blir man starkare av det. Forskare kallar detta ”kognitiv reserv”, vilket låter som något en bankman skulle föreslå, men egentligen är det hjärnans motståndskraft mot att den börjar trassla till sig med åldern.

Det bästa är att denna fördel med tvåspråkighet är som en gratis hjärnförsäkring. Man behöver inte göra något speciellt – behöver inte lösa korsord eller memorera serier – det räcker med att man talar två språk.

Och om man klagat att ”jag behärskar inte det andra språket ordentligt”, så enligt studier så spelar det inte så stor roll heller. Hjärnan uppskattar försöket, även om det innebär förvirring och konstiga grammatiska fel. Slutsatsen är tydlig: tvåspråkighet är hjärnans hemliga superkraft. Det är anledningen till att du kan förklara för dina föräldrar att du inte städar ditt rum eftersom din hjärna är upptagen med att kämpa mellan språk – och det är mycket viktigare än att gå ut med soporna. Och vem vet, kanske kommer det också att skydda dig från att bli påkörd av en bil eller förlora på lotteriet. Eller ja, det ger dig åtminstone en ursäkt för att vägra städa på två språk.

BARNKULTUR

VASA

Barnens kulturveckor PÖL återvänder till Vasa i oktober

EFTER EN PAUS är PÖL – Barnens kulturveckor – tillbaka. Evenemangen ordnas under hela oktober och vänder sig till barn, skolor och familjer. Största delen av programmet är avgiftsfritt. Det blir workshops, konstutställningar, konserter, sagostunder, kojbyggen, höstfester och mycket annat.

Invigning med musik och lek

PÖL startar tisdagen den 1 oktober kl. 17–20 i Dramasalen på huvudbiblioteket. Barnmusikorkestern Orffit uppträder kl. 18. I biblioteket och på gården kan barn prova TaiKons samhällskonstverk Ilon pisarat, spela brädspelet Pölen eller delta i en Mumin-sökuppgift. För de som vill röra på sig finns gårdslekar och Pöl-polka.

Innan invigningen hålls en förfest med museihermelinen. På Österbottens museum kan barnen följa mjukisleksaker-guidningar kl. 14 på svenska och kl. 15 på finska.

Studio Pölen – skapa och upptäck

I Matilda-utrymmet på huvudbiblioteket öppnas Studio Pölen. Här visas konstverk och dekorationer från elever på Onkilahden yhtenäiskoulu, Vaasan kristillinen koulu och sommarkonstnärer från ungdomsservicen. Studio Pölen är också en plats där barn kan skapa egen konst.

Konstplask för hela familjen

En höjdpunkt under PÖL är Konstplasken – kulturupplevelser för barnfamiljer. Alla evenemang är avgiftsfria. I år kan barnen bland annat delta i Guldfisken i Pölen, ett

pyssel- och målningsevenemang som arrangeras av Vaasan 4H lördag 4 oktober kl. 10–13 i Dramasalen.

Lördag 11 oktober kl. 10–14 bjuder orkestern Ylimääräiset Asemamiehet på musik, följt av dansworkshoppar ledda av Dansskolan Kipinä. Alla aktiviteter passar barn i olika åldrar.

Fullständigt program online
Hela programmet finns på Vasa stads kulturtjänsters webbplats: vasa.fi/pol

PÖL erbjuder en lekfull möjlighet att möta konst, musik och kreativitet på nära håll. Det är en chans för barn och familjer att upptäcka nya uttryck och ha roligt tillsammans i hela staden.

BILD: Vasa stad

RESANDE

VASA - HELSINGFORS

FlixBus skriver avtal med första finländska bussbolaget INGSVA

IETT BETYDANDE INITIATIV för att stärka sin närvaro på den nordiska marknaden har resejätten FlixBus ingått ett avtal med sin första finländska partner, det på Pohjanmaa verksamma transportföretaget INGSVA. Detta samarbete inleder ett nytt kapitel för långfärdsbussresor i Finland och erbjuder fler val och konkurrenskraftiga priser för passagerarna.

Partnerskapet markerar en viktig milstolpe för FlixBus, som hittills har opererat i Finland med egna märkta bussar. Samarbetet med INGSVA, ett väletablerat företag i Västra Finland känt för

sin kollektivtrafik och chartertrafik, gör att FlixBus kan dra nytta av lokal expertis och infrastruktur.

Som en del av avtalet kommer INGSVA att trafikera FlixBus sträckning mellan Vasa och Helsingfors via Björneborg och Åbo med dagliga avgångar. Bussarna kommer att vara målade i FlixBus karakteristiska gröna färg men körs av INGSVAs finländska chaufförer, vilket säkerställer en välkänd och pålitlig service för passagerarna.

”Detta partnerskap med INGSVA är ett viktigt strategiskt steg för oss”, kommenterar en talesperson för FlixBus. ”Det gör att vi kan kombinera vårt globala nätverk och varumärke med en pålitlig lokal partners operativa excellens, och i slutändan erbjuda mer val och förmaner för finländska resenärer.”

Samarbetet drivs av ett gemensamt mål om tillväxt. För INGSVA ger partnerskapet tillgång till FlixBus omfattande internationella nätverk och bokningsplattform. För FlixBus innebär det en starkare och mer integrerad närvaro på Finlands vägar.

Passagerare kan redan nu boka biljetter för sträckan, som erbjuder upp till fem dagliga avgångar. Konkurrenskraftiga priser är en kärndel av FlixBus modell, med biljetter på sträckan Vasa–Helsingfors från 12,50 euro.

Samarbetet kan ses som en direkt ökning av den regionala tillgängligheten och erbjuder ett kostnadseffektivt och bekymmersfritt resalternativ för studenter, pendlare och turister längs Finlands västkust.

BLÅ ZONER

TIDNINGAR

Österbotten - en blå zon?

KAN ETT OMRÅDE i västra Finland bli nästa blå zon? Ny forskning tyder på att svenskspråkiga Österbotten kan ansluta sig till raden av världens berömda hotspots för livslängd.

Vad är blå zoner?

Blå zoner är speciella platser där människor regelbundet lever till 90 år och äldre samtidigt som de håller sig anmärkningsvärt friska. Dessa regioner är kända för ett ovanligt stort antal människor som lever till 90-årsåldern och längre, ofta vid god hälsa. Kända exempel är Okinawa i Japan, Ikaria i Grekland och delar av Italien. Upptäckten i Finland Forskare från Åbo Akademi studerade tre regioner i västra Finland med olika förväntad livslängd: svenskspråkiga Österbotten, Åland och finskspråkiga södra Österbotten. De använde nationell statistik och enkätdata från mer än 12 000 äldre vuxna födda mellan 1930 och 1955.

Varför Österbotten sticker ut

Det svenskspråkiga Österbotten utmärkte

sig genom att ha både en stark hälsa och den som närmast följde den "blå zonens livsstil". Detta innebär att invånarna där utövar de hälsosamma vanor som människor i den blå zonen är kända för:

Ät näringsrik, lokal mat

Att hålla sig fysiskt aktiv i det dagliga livet (inte bara på gymmet)

Att ha starka familje- och samhällsband

Att leva med syfte och mening

Överraskande resultat från andra regioner Studien avslöjade några oväntade resultat.

Åland hade den högsta förväntade livslängden och de bästa hälsoutfallen, men stämde inte överens med många av de livsstilsprinciper som vanligtvis ses i de blå zonerna. Detta tyder på att andra faktorer som tillgång till hälso- och sjukvård eller ekonomiska förhållanden kan förklara deras livslängd.

Ännu mer förbryllande var Södra Österbotten. Invånarna där rapporterade att de följde hälsosamma levnadsvanor liknande dem i Svenskfinland, men de uppvisade den sämsta hälsan och den lägsta förväntade livslängden av de tre grupperna. Detta visar att enbart livsstil inte garanterar ett längre liv.

Vad orsakar skillnaden?

Förhållandet mellan livslängd, hälsa och

livsstil formas av kulturella, sociala, politiska och ekonomiska sammanhang. Det handlar inte bara om individuella val – hela samhällsmiljön är viktig.

I det svenskspråkiga Österbotten verkar detta gå ihop på ett speciellt sätt. Regionen kombinerar de traditionella livsstilsvanorna i den blå zonen med en stödjande kulturell miljö som hjälper människor att upprätthålla dessa sedvänjor under hela livet.

Vad kommer härnäst?

Forskarna föreslår att svenskspråkiga Österbotten skulle kunna betraktas som en potentiell ny blå zon, även om ytterligare demografiska studier behövs för att bekräfta den extraordinära livslängd som rapporterats i denna grupp.

Forskningen är en del av ett större projekt "Blå zoner i Norden" som pågår fram till 2026. Resultaten kan ge värdefulla lärdomar inte bara för Finland, utan för åldrande befolkningar över hela världen som vill lära sig hemligheterna bakom ett friskt och långt liv.

Tills vidare ser Österbotten lovande ut som Finlands svar på världens blå zoner – en plats där god hälsa och ett långt liv inte bara är tur, utan en livsstil.

HÄLSA

THL

THL kallar 16 000 finländare till hälsoenkät – ger bred bild av levnadsvanor, funktionsförmåga och övervikt

INSSTITUTET FÖR HÄLSA LOICH VÄLFÄRD (THL) inleder i höst en omfattande nationell hälsoundersökning genom att bjuda in cirka 16 000 slumpmässigt utvalda personer som bor i Finland och är minst 15 år gamla att svara på en enkät. Målet är att samla in tillförlitlig information om centrala faktorer för folkhälsan: levnadsvanor, funktionsförmåga, fetma samt erfarenheter av hälsotjänster.

Undersökningen är en del av Europeiska unionens gemensamma EHIS-studie (European Health Interview Survey), som producerar jämförbar statistik mellan medlemsländerna. Enligt THL väcker särskilt fetmans snabba ökning oro: omkring 30 procent av de vuxna i Finland är feta, och svår fetma har ökat markant bland framför allt 20–44-åringar.

Frågorna omfattar bland annat:

Levnadsvanor: hur ofta människor äter frukt, grönsaker eller fullkorn, hur kosten förändrats över tid samt mängden vardagsmotion.

Funktionsförmåga: hur väl människor upplever att de klarar vardagliga sysslor och hur fysisk och social funktionsförmåga påverkas av olika faktorer.

Fetma: både förekomst i befolkningen och utvecklingen av svår fetma i yngre åldersgrupper.

Hälso- och välfärdstjänster: erfarenheter av tillgänglighet, information och möjligheten att få vård i rätt tid.

Praktisk information för deltagare

Inbjudningarna skickas per post under september. Enkäten kan besvaras antingen på nätet eller via en pappersblankett, och finns på finska, svenska och engelska. Att delta tar uppskattningsvis 15 minuter.

För THL och beslutsfattare ger undersökningen ett värdefullt kunskapsunderlag för att bättre planera hälso- och välfärdspolitiken. Resultaten kan exempelvis användas för att rikta förebyggande åtgärder mot fetma, stödja funktionsförmågan och förbättra tjänsternas kvalitet.

Varför det här är viktigt

Fetma och nedsatt funktionsförmåga är inte bara individuella hälsoproblem, utan även samhälleliga utmaningar som belastar vården och ökar kostnaderna. Genom att veta mer om finländarnas levnadsvanor och välmående kan man skapa effektivare åtgärder – främja hälsosamma matval, fysisk aktivitet och sömn samt bygga miljöer som stöder bättre vardagsbeslut.

THL:s inbjudan berör alltså tusentals personer, men resultaten kan bidra till hela landets välfärd. Att delta är därför ett konkret sätt att påverka.

WÄRTSILÄ

WÄRTSILÄ

Wärtsilä utrustar helelektriska höghastighetsfartyg för ett danskt färjerederi

WÄRTSILÄ, en finländsk teknologikoncern, har valts ut för att utrusta två banbrytande höghastighetskatamaranfärjor med ett helt integrerat batterielektriskt framdrivningssystem och avancerade vattenjetaggregat för det danska företaget Molslinjen. Färjorna som byggs på varvet Incat Tasmania i Australien är ett viktigt steg mot att minska koldioxidutsläppen från färjetrafiken i norra Europa.

Wärtsiläs leveranspaket omfattar ett integrerat elektriskt propulsionssystem, likströmsomvandling, energihanterings- och automations-system, åtta elektriska propulsionsmotorer, vattenjetaggregat och ett Wärtsilä ProTouch-styrssystem för

smidig och effektiv drift.

Båda fartygen trafikerar den hårt trafikerade rutten Kattegatt som förbinder Jylland och Själland. Varje 129 meter lång och 30,5 meter bred färja tar upp till 1 483 passagerare och 500 bilar, vilket ökar Molslinjens kapacitet med mer än 25 procent.

”Med dessa elfärjor siktar vi på att eliminera tusentals ton CO₂-utsläpp från Danmarks klimatavtryck varje år”, säger Kristian Durhuus, VD för Molslinjen.

Wärtsilä betonar att elektrifiering av fartyg är avgörande för att uppnå de globala klimatmålen. Företaget har redan deltagit i byggandet av mer än 150 hybridelfartyg och ser detta projekt som en milstolpe i sin långsiktiga hållbarhetsstrategi.

”Vårt partnerskap med Molslinjen och Incati påskyndar branschens väg mot nettonollutsläpp”, säger Roger Holm, verkställande direktör

för Wärtsilä Marine.

Incat Tasmania, känt för sin banbrytande lätta och energieffektiva design, lyfte fram projektets bredare inverkan.

”Vi bygger inte bara fartyg – vi bygger framtiden”, säger Stephen Casey, VD för Incat Tasmania.

Fartygets konfiguration med åtta vattenjetaggregat lovar lätthet, grunt djupgående, hög effektivitet och utmärkt manövrerbarhet som kombinerar hållbarhet och prestanda. Wärtsilä kommer att börja leverera till varvet år 2026 och färjorna förväntas sättas i trafik i Danmark år 2027 och 2028.

Bildtext: Wärtsilä levererar ett helt integrerat elektriskt propulsionssystem med jetstrålar till två nya plattformar för höghastighetskatamaraner som Incat Tasmania bygger för det danska färjerederiet Molslinjen © Incat Tasmania

MUSIK

MUSIK

Édit Piaf, nu aktuell på Vasa Stadsteater

Föreställ dig en röst som kunde slita av sammeten från en kabaréstol, en klang som handlade mindre om perfekt ton och mer om ren, ofiltreerad sanning. Den rösten tillhörde Édith Giovanna Gassion, som världen skulle komma att känna som La Môme Piaf – Lilla Sparven. Hennes liv var inte bara en serie händelser; det var en tragedi i tre akter, sjungen i moll, med korta, bländande intervall av strålande ljus.

Hennes historia börjar inte på en scen, utan i de dunkla, parfym- och desinficeringsmedelsdoftande hallarna i ett bordell i Normandie. Övergiven av sin mor, en kafésångerska, och sin far, en kontortionist, uppfostrades den unga Édith av sin mormor, bordellmamman. Hennes första vänner var prostituerade – inte samhällets pelare, utan hennes pelare. De var kvinnorna som avgudade henne, skötte om henne genom en barndomsblindhet (som enligt uppgift botades av deras samlade medel för en pilgrimsfärd) och gav henne en snedvriden men mycket verklig känsla av familj. Här lärde hon sig sina första lektioner i kärlek, förlust och överlevnad i skuggorna. Humorn är mörk, men den finns: var annars lär sig ett barn alfabetet och konsten att förhandla samtidigt?

Upptäckt när hon sjöng på gatorna för franc av nattklubsägaren Louis Leplée, blev hon groomad, klädd i en enkel svart klänning (ett genialiskt varumärkesgrepp som skulle bli hennes uniform) och döpt till "La Môme Piaf". Paris föll för denna lilla, hemsökta tjej med den enorma rösten. Men tragedin var hennes ständige följeslagare. Leplée mördades, och Piaf, trots att hon var oskyl-

dig, fläckades av skandalen. Men hon sjöng vidare.

Sedan kom kriget. Och här kommer kapitlet som lägger till ett lager av farlig, komplicerad glamour till hennes myt. Piaf uppträdde för tyska officerare i ockuperade Paris. Hon fotograferades med dem, flörtade med dem. Skvallerpalterna drypade av gift. Men hela historien, som den ofta är med Piaf, var rörigare. Hon arbetade också för Motståndsrörelsen. Genom att använda sin berömmelse som ett sköld smugglade hon kompasser och kartor inuti sina kostymlådor för att hjälpa krigs-

fångar att fly. Hon poserade för bilder med tyska officerare, samtidigt som hon i hemlighet klippte ut deras porträtt till falska ID-kort för franska fångar. Hon spelade det farligaste spelet i sitt liv, och hon gjorde det med ett flin, och vände sitt eget rykte till ett vapen.

Efter kriget exploderade hennes stjärna globalt. Hon blev Frankrikes största exportvara, en symbol för motståndskraft. Hon sjöng hymner om kärlek och förtvivlan som "La Vie en rose", "Hymne à l'amour" och "Non, je ne regrette rien". Men strålkastarljuset brände. Hennes

privatliv var en karusell av självförstörelse: en förödande beroende av morfin och alkohol efter en serie ödesdigra bilolyckor, och en oupphörlig, desperativ jakt på kärlek med en serie män som aldrig riktigt kunde hantera orkanen som var Piaf.

Ändå, inuti denna storm fanns en generationsspanare efter talang. Hon hade ett ofelbart öra. Hon hörde en ung, klumpig italiensk budpojke sjunga och förkunnade: "Du kommer att bli en stjärna." Hon tvingade upp honom på scenen, lärde honom scennärvaro och lanserade Yves Montands karriär. Hon hörde en blyg, nervös armenisk-fransk kompositör och textförfattare och insisterade på att han skulle framföra sina egna låtar. Hon gav honom sin första stora chans och stöttade man-

nen som skulle bli den legendariske Charles Aznavour. Hon byggde upp männen i sitt liv, även när hennes egna grundvalar rämnade.

Vid slutet var Sparven bräcklig, beroende och åldrad decennier bortom sina år, men hon slutade aldrig att uppträda. Hon bars till scenen, en skör kvinna i svart klänning, och sedan... då bröt den rösten fram. Det var rösten av varenda hjärtesorg, av varje glädje, av varje ånger och varje triumf. Den var fullständigt, förkrossande mänsklig.

Så varför skriver vi fortfarande böcker, gör filmer (den briljanta *La Vie en Rose*) och sätter upp pjäser om henne nästan ett sekel senare?

För att Piaf är den ultimata paradox-

en. Hon var både ett offer och en frälsare, en kollaboratör och en motståndshjältinna, ett sårbart barn och en vild diva. Hennes liv skriker att en människa inte kan kategoriseras snyggt. Hon var bristfällig, strålande så. I vår tid av kuraterad perfektion och sanerade kändisar är Piafs råa, ofinputsade och röriga mänsklighet en chock för systemet. Hon sjöng inte bara om smärta, glädje och ånger; hon var smärta, glädje och ånger. Hon påminner oss om att stor konst inte föds ur komfort, utan ur de vackra, fruktansvärda ruinerna av ett fullt, vårdslöst levt liv. Och vi kan inte se bort.

Images: Studio Harcourt, 1939
Public Domain

PIAF, En kadu mitään, Vaasa Cithy theatre

TEATER

VASA STADSTEATER

Édith Piafs fascinerande liv som musikföreställning. Premiär på stadsteatern 11.9.2025

KÄND SOM “Parismyg-gan” eller “den lilla spar-ven”, levde Édith Piaf ett liv fullt av ytterligheter: fattigdom och plötslig framgång, djup kärlek och förkrossande sorg. Hon växte upp i Paris slum-kvarter, blev som barn tillfälligt blind – och tillfrisknade på ett nästan mirakulöst sätt.

Hon förlorade tidigt sitt eget barn, men fann sin röst på små caféer och kabaréer. Därifrån steg hon till chansonens okrönte drottning. Piafs sång bar på passionen från hennes stormiga förhållanden och sorgen efter att ha förlorat sin stora kärlek, boxaren Marcel Cerdan, i en flygolycka. Hennes senare år präglades av sjukdomar och beroende, men hennes sånger – La Vie en Rose och Non, je ne regrette rien – klingar ännu, som ekon av hennes glädje och smärta. Piaf levde inte bara ett liv – hon lät livet bära henne.

Föreställningen: “Piaf – jag ångrar ingenting” i Vasa

Vasa stadsteater öppnar höstsäsongen med en resa in i Piafs dramatiska värld i musikpjäsen “Piaf – jag ångrar ingenting”, med premiär torsdagen den 11 september 2025 på Romeo-scenen (sttinfo.fi). Pjäsen, skriven av den brittiska dramatiker Pam Gems, blandar fakta och fiktion och lyfter fram Piafs största sånger: Non, je ne regrette rien, La Vie en Rose och Hymne à l’amour.

Regissör är Maiju Sallas, som återvänder till Vasa med ny kraft: ”Jag har beundrat Édith Piaf sedan ungdomen... hon höll alltid fast vid sin egen stil,” säger Sallas. Huvudrollen spelas av Sonja Halla-aho, som iklär sig Piafs ikoniska svarta klänning och gestaltar hennes livsintensitet – glädje, kärlek, sorg och skönhet. Till det konstnärliga teamet hör kapellmästare Sauli Perälä, koreograf Antton Laine, scenograf Mika Haaranen, kostymdesigner Emilia Eriksson och ljuddesigner Jouni Ilari Tapio.

Föreställningen varar cirka 2 timmar och 30 minuter inklusive paus, är textad till

svenska och rekommenderas för publik över 12 år.

). På scenen medverkar bland andra Anna Lemmetti-Vieri, Mari Hirvi, Oiva Nuojua, Toni Ikola, Ville Härkönen, Jorma Tommila / Panu Valo, Konsta Reuter, Timo Luoma och Miika Alatupa. Dessutom presenteras nya ensemblemedlemmar Milla Kangas och Anni-Maija Koskinen, samt gästartisterna Anna Arola och Olli Tulkki från Tammerfors yrkeshögskola.

Piaf – jag ångrar ingenting utlovar en stark kulturupplevelse där Édith Piafs passion, tragedi och musikaliska arv får nytt liv i en visuellt imponerande uppsättning. Premiären den 11 september på Romeo-scenen blir utan tvekan en höjdpunkt i Vasas teaterhöst – en chans att återigen känna Piafs närvaro, så intensivt som bara chanson kan förmedla.

BILD: Piaf – en kadu mitään (2025). Sonja Halla-aho. FOTO: Kasper Dalkarl

ASTRONOMI

ASTRONOMI

Vera Rubin: En banbrytare inom kosmisk utforskning

The Vera C. Rubin Observatory is shown here amidst a colorful display of clouds around sunrise.

Credit: Vera C. Rubin Observatory/NOIRLab/AURA/NSF/J. Fuentes

Vera Florence Cooper Rubin (1928–2016) var en amerikansk astronom vars observationer på 1970-talet revolutionerade vår förståelse av universum. Genom att studera galaxers rotationshastighet upptäckte Rubin och hennes kollega Kent Ford att stjärnor i galaxernas ytterkanter kretsade med liknande hastigheter som de nära centrum – bevis för en osynlig gravitationskraft. Denna upptäckt gav några av de första övertygande bevisen för mörk materia, en osynlig substans som utgör cirka 85 % av universums materia. Rubins banbrytande arbete hjälpte till att omforma kosmologin och banade väg för Vera C. Rubin-observatoriet, som namngavs

till hennes ära 2019.

Observatoriets ambitiösa vision

Vera C. Rubin-observatoriet ligger på toppen av Cerro Pachón i Chile på en höjd av cirka 2 682 meter och rymmer det 8,4 meter höga Simonyi Survey Telescope och den största digitalkamera som någonsin byggts för astronomi – ett 3,2 gigapixel underverk som består av 189 CCD-sensorer integrerade i 21 flottar

Observatoriet kommer att genomföra Legacy Survey of Space and Time (LSST) – en tioårig ultravidvinkelkartläggning som avbildar den södra stjärnhimlen med några nätters mellan-

rum. Med en ny design med tre speglar som möjliggör ett synfält på 3,5 grader kommer denna anläggning att fånga ungefär 800 besök per himmelsplats under ett decennium, vilket genererar en aldrig tidigare skådad flod av data, inklusive en komplett time-lapse-”film” av kosmos. Dess vetenskapliga mål sträcker sig över fyra områden: Mörk materia och mörk energi: undersöker deras natur med hjälp av svaga gravitationslinser, supernovor och kosmisk struktur. Inventering av solsystemet: detekterar miljontals asteroider och andra små himlakroppar

Denna molniga, olycksbådande struktur är CG 4, en kometglobul med smeknamnet "Guds hand". CG 4 är en av många kometglobuler som finns i Vintergatan, och hur dessa objekt får sin distinkta form är fortfarande en fråga om debatt bland astronomer. Den här bilden togs av Department of Energy-tillverkade Dark Energy Camera på U.S. National Science Foundation Victor M. Blanco 4-meter Telescope vid Cerro Tololo Inter-American Observatory, ett program från NSF NOIRLab. I den är det svårt att missa de egenskaper som klassificerar CG 4 som en kometglobul. Dess dammiga huvud och långa, svaga svans påminner vagt om en komet, även om de inte har något gemensamt. Astronomer har en teori om att kometglobuler får sin struktur från stjärnvindarna från närliggande heta, massiva stjärnor.

Upphovsman: CTIO/NOIRLab/DOE/NSF/AURA

Bildbehandling: T.A. Rector (University of Alaska Anchorage/NSF NOIRLab), D. de Martin & M. Zamani (NSF NOIRLab)

Transienta fenomen: att fånga supernovor, variabla stjärnor och skiftande kosmiska händelser i realtid

Vintergatans historia: kartläggning av dess struktur och bildning via dess stjärnpopulationer
Observatoriet kommer att producera cirka 20 terabyte data per natt, vilket kulminerar i en katalogdatabas som sträcker sig över 15 till 500 petabyte under dess livstid

Milstolpar under den tidiga verksamheten

Den 23 juni 2025 bjöds allmänheten på fantastiska bilder i det första ljuset från Rubin. Dessa tidiga bilder inkluderade

hisnande vyer av avlägsna galaxer, stjärnbarnkammare som Trifid- och lagunnebulosorna och täta områden som Virgohopen

Genom att använda bildkompositeringar (t.ex. 678 exponeringar under sju timmar) avslöjade observatoriet fina detaljer om stjärnors födelseplatser, tillsammans med en färgglad gobeläng av galaxer som tidigare hade sett ut som mörka tomrum

Inom bara 10 timmar efter operationen identifierade Rubin 2 104 tidigare okända asteroider, inklusive sju jordnära objekt (NEO) – ingen av dem utgör

ett omedelbart hot. Prognoser tyder på att observatoriet kommer att katalogisera över 5 miljoner asteroider och cirka 100 000 NEO:er under sitt första decennium, vilket vida överstiger de befintliga lagren.

Dessa genombrott understryker Rubins oöverträffade datavolym – som förväntas överträffa alla tidigare mark- och rymdbaserade optiska teleskop tillsammans bara under det första året

Varför är det viktigt?

Teknologisk frontlinje: Genom att kombinera snabb himmelstäckning,

Spiralgalaxen NGC 925 visar upp kosmisk pyroteknik i sina spiralarmar där stjärnbildningar äger rum i de röda, glödande molnen som ligger utspridda över den.

KÄLLA: KPNO/NOIRLab/NSF/AURA

Erkännanden:

PI: M T. Patterson (New Mexico State University)

världens största CCD-kamera och kraftfulla datapipelines som kan utfärda varningar inom 60 sekunder, levererar Rubin en skala och lyhördhet som tidigare inte föreställts inom astronomin

Vetenskapliga upptäckter:

Från att kvantifiera mörk energi och mörk materia till att avslöja miljontals små objekt i solsystemet och tillfälliga kosmiska händelser, kommer observatoriet att utlösa en ny våg av upptäckter – vissa väntade, andra oförutsedda. Globalt engagemang: Data och varningar kommer att vara allmänt tillgängliga – först för amerikanska och chilenska forskare, sedan globalt – vilket stärker både yrkesverksamma och allmänheten. Utbildningsplattformar och verktyg för medborgarforskare förstärker ambitionen att nå ut. Perspektiv på vår plats i kosmos: Bilden med smeknamnet "Cosmic Treasure Chest" fångar miljontals galaxer i en

enda bild – en ödmjuk påminnelse om vår lilla plats i det stora universum, men ändå en hyllning till mänsklig nyfikenhet och kollektiv strävan. I grund och botten uppfyller Vera C.

Rubin-observatoriet det visionära arvet från Vera Rubin själv: att öppna våra ögon för det som är osynligt. Med varje ögonblicksbild och varning avtäckes den inte bara himlen – den berättar den kosmiska historien om existens i rörelse.

Bildlicens: Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens

References

Energy Department. 2025. "Ever-Changing Universe Revealed in First Imagery from NSF-DOE Vera C. Rubin Observatory." U.S. Department of Energy, June 23, 2025.

Harvard University Gazette. 2025. "Shining Light on Scientific Superstar Vera Rubin." Harvard Gazette, June 20, 2025.

National Science Foundation. 2025. "NSF-DOE Vera

C. Rubin Observatory." NSF.gov, June 23, 2025.

Rubin Observatory. 2025a. "Ever-Changing Universe Revealed in First Imagery from NSF-DOE Vera C. Rubin Observatory." Rubin Observatory News, June 23, 2025.

Rubin Observatory. 2025b. "A Swarm of New Asteroids." Rubin Observatory News, June 23, 2025.

Scholarly Authors (e.g., Jacob A. Kurlander et al.). 2025. "Predictions of the LSST Solar System Yield: Near-Earth Objects, Main Belt Asteroids, Jupiter Trojans, and Trans-Neptunian Objects." arXiv, June 3, 2025.

Wikipedia contributors. 2025. "Vera C. Rubin Observatory." Wikipedia, last modified 2 days ago.

Wikipedia contributors. 2025. "Vera Rubin." Wikipedia, last modified 6 days ago.

Vox. 2025. "How the Largest Digital Camera Ever Made Is Revolutionizing Our View of Space." Vox, June 2025.

Washington Post. 2025. "Vera Rubin Telescope Is Pointing the World's Biggest Camera at Cosmos." The Washington Post, June 22, 2025.

Guardian. 2025. "First Images of Distant Galaxies Captured by 'Ultimate' Telescope." The Guardian, June 23, 2025.

RYSSLAND

RYSSLAND

Kritisk analys av den ryska regeringens narrativ om Ukraina

DEN RYSKA REGERINGENS försök att rättfärdiga invasionen av Ukraina i februari 2022 utgör en mästarklass i historierevisionism, avvikelser och beväpning av legitima geopolitiska intressen för att maskera imperialistiska ambitioner. Det ryska konventionella narrativet, som konsekvent främjas genom officiella kanaler, bygger på en rad sammanhängande lögnar som förtjänar systematisk vederläggning.

Myten om Natos utvidgning

Rysslands kanske mest ihärdiga påstående är att Natos expansion "tvingade" Rysslands hand. Detta argument ger i grunden en felaktig bild av både Natomedlemskapets karaktär och Rysslands egen roll i att driva östeuropeiska länder mot alliansen. Medlemskapet i Nato är frivilligt och kräver omfattande demokratiska reformer – egenskaper som gjort dessa länder säkrare och mer välmående. Påståendet att Ryssland har en legitim intressesfär över sina suveräna grannar är en återgång till 1800-talets imperialistiska tänkande, som inte har någon plats i modern internationell rätt.

Dessutom har Ukraina aldrig varit på väg mot ett Natomedlemskap. Toppmötet i Bukarest 2008 erbjöd endast vaga framtidsutsikter, inte konkreta planer på medlemskap. Om Natos utvidgning verkligen oroade Ryssland, så är en invasion av Ukraina – som garanterar permanent förstärkning av Nato vid Rysslands gränser – en spektakulärt skadlig strategi.

"Avnazifiering"

Rysslands påstående att Ukraina behövde "avnazifiering" är särskilt cyniskt med tanke på att Ukraina valde en judisk president 2019 med 73 procent av rösterna. Även om det finns högerextrema element i alla samhällen, får högerextrema partier i Ukraina konsekvent ett minimalt stöd – ofta mindre än 2 procent. Detta står i skarp kontrast till Rysslands egen Wagnergrupp, som öppet använde nazistiska symboler och rekryterade från extremistnätverk.

Den historiska ironin är djupgående: Ryssland väcker minnen av kampen mot fascismen när landet för ett anfallskrig som återspeglar fascistisk taktik – mot civila, tvångsdeportering av barn och försök att utplåna Ukrainas nationella identitet.

Historisk förvrängning och kejserlig nostalgi

Ryska narrativ framställer konsekvent Ukraina som en konstgjord konstruktion snarare än att erkänna dess årtusenåriga distinkta kulturella och politiska utveckling. Påståendet att ryssar och ukrainare är "ett folk" som artificiellt separerats ignorerar Ukrainas sekellånga motstånd mot ryskt styre, från kosackuppror till 1900-talets självständighetsrörelser.

Denna historierevisionism legitimerar territoriella erövringar genom att förneka ukrainskt inflytande och status som stat – en klassisk imperialistisk taktik som använts genom historien för att rättfärdiga assimilering av angränsande territorier.

Den påstådda västerländska provokationen

Det kanske mest fundamentalt felaktiga är argumentet att västvärldens agerande "provocerade" fram invasionen. Detta narrativ berövar ukrainarna deras handlingsfrihet i sina egna demo-

kratiska val samtidigt som Ryssland framställs som ett passivt offer snarare än en aggressiv aktör. Tidslinjen i sig underminerar detta påstående: Ryssland inledde sin aggression 2014, inte som svar på någon omedelbar Nato-aktion, utan efter Ukrainas demokratiska revolution som hotade Putins egen auktoritära modell.

Verkligheten bakom retoriken

Bevisen tyder överväldigande på att Rysslands invasion inte beror på legitima säkerhetsproblem utan på Putins beslutsamhet att återupprätta imperialistisk kontroll och förhindra en framgång för demokratin vid Rysslands gränser. Interna ryska dokument och uttalanden avslöjar mål för regimskifte, territoriell uppdelning och kulturell eliminering – mål som inte har något att göra med Nato eller västerländsk "provokation".

Det tragiska är att dessa falska narrativ inte bara rättfärdigar förödande aggression utan också fångar Ryssland i en konflikt som inte tjänar något genuint ryskt intresse. Genom att sprida dessa myter säkerställer den ryska regeringen fortsatt internationell isolering, ekonomisk skada och militära förluster – allt medan ukrainskt motstånd fortsätter att visa att imperialistiska drömmar är bankrutta på 2000-talet.

Verklig säkerhet för Ryssland skulle komma från fredlig samexistens med välmående demokratiska grannar, inte från den omöjliga uppgiften att upprätthålla ovilliga imperialistiska undersåtar med våld.

KULTUR

VASA LITTFEST

Vasa LittFest i november – en kulturfestival att se fram emot

Pajtim Statovci. Foto: Ano Kurki / Otava

När höstmörkret sänker sig över Vasa i november, tänds ett kulturellt ljus som samlar litteraturläskare från hela Svenskfinland – och långt därutöver. Vasa LittFest, som i år ordnas den 13–15 november 2025, bjuder återigen på ett stjärnspäckat program fyllt av litterära möten, djupgående diskussioner och gränsöverskridande samtal.

Temat för årets festival är Gräns(er) – ett mångbottnat ämne som belyser fysiska, kulturella, språkliga och mentala gränser, men också de som överskrids i litteraturen. Festivalen vill lyfta fram hur författare tänjer gränser, överskrider genrer och belyser världen ur nya perspektiv.

Bland de första gästande författarna hittar vi några verkliga publikfavoriter. Den Finlandiaprisbelönade Pajtim Statovci återvänder till Vasa med sin hyllade roman *Lehmä synnyttää yöllä* (2024), som redan blivit en internationell succé och sålts till flera språk. Statovci är känd för sina tematiska djupdykningar i identitet och tillhörighet – ämnen som ligger helt i linje med årets festivaltema.

Från Sveriges nordligaste delar kommer Mikael Niemi, författaren bakom *Populärmusik från Vittula*, som blev både bok- och filmklassiker. Niemi är en mästare i att skildra Tornedalen och gränslandet mellan språk, kulturer och generationer. Hans nya roman *Sten i siden* är en släktkrönika om livet

i norr och får premiär i finländskt festivalsammanhang i Vasa.

Den finländska skådespelaren, fotografen och sångerskan Laura Malmivaara kommer också till LittFest. I ett unikt samarbete med Vasa stadsorkester och kompositören Arttu Takalo framför hon delar ur sin roman *Iltatähti*, ackompanjerad av vibrafon och orkester – en konstnärlig föreställning där musik, litteratur och scenkonst möts.

Flera intressanta namn är också klara. Mikko Kamula, folklorist och författare till den populära *Metsän kansa*-serien, talar om Finlands historiska gränser. Kamula har blivit en ny folkfavorit med sina romaner som väver ihop fakta, myt och berättartradition från 1400-talets Finland.

Vetenskapsjournalisten Marcus Rosenlund, känd från radio och sina populärvetenskapliga böcker, diskuterar planetens gränser. I sin senaste bok lyfter han fram den underjordiska världens mysterier – mikrober, mineraler och liv där solen aldrig lyser.

Festivalen bjuder även på humor, värme och dialekt. Den folkkära poeten Heli Laaksonen, känd för sina sydvästfinska rim och sin finurliga blick på vardagen, intar scenen på Vaasan kaupunginteatteri. Hennes

verk *Pulu uis* och de senaste böckerna om naturen har gjort henne till en av landets mest älskade scenpersonligheter.

En kväll under festivalen ägnas det övernaturliga, mytiska och skrämmande. Författarparet Tiina och Marko Hautala leder ett samtal om true crime och satanism med religionsvetaren Tuomas Äystö, aktuell med boken *Paholaisen perilliset* (2025). Samma kväll deltar även etnologen Jenna Kostet, Finlands mest kända moderna häxa Kuperikettu, och författaren Riina Pelttonen i en panel om myter, magi och magiska platser i Österbotten.

– Vi vill väcka både läslust och tankar om vår samtid. Temat Gräns(er) låter oss tala om identitet, historia och samhälle från såväl personliga som globala perspektiv, säger festivalens kulturproducent Ilkka Nyqvist.

LittFest är inte bara ett litteraturevenemang – det är en mötesplats där idéer, generationer och språk får mötas. Programmet innehåller som vanligt författarintervjuer, diskussioner, workshoppar och kvällsevenemang. Det uppdateras kontinuerligt under hösten på vasa.fi/littfest.

Vasa LittFest 2025 – en festival som suddar ut gränser och vidgar horisonter.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

TASS a few days before the Russian invasion into Ukraine

TASS 20 Feb 2022, 22:56

Russia not invading Ukraine and has no such plans — Russian ambassador to US

The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy, Anatoly Antonov said

WASHINGTON, February 20. /TASS/. Russia has no plans of any "invasion" of Ukraine and is not implementing it now, Russian Ambassador to the United States Anatoly Antonov said in an interview with CBS.

"There are no such plans," he said.

"The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy. <...> Every state has the right to protect its territory and borders. The Russian

Federation, the United States, or any other country is no exception. Russian troops are on our sovereign territory. We don't threaten anyone. Why do other countries try to dictate to us where can we deploy our troops and how many. I would like to emphasize once again that this is our own territory. Can one even imagine that Russia will demand the U.S. not to deploy its troops in Alaska or Florida? I am sure that such a requirement would be unacceptable for the United States," he said.

We don't threaten anyone.

The interview was aired on CBS on Sunday. The transcript released later demonstrated that the TV company has abridged Antonov's answers. The interview was not aired live.

The West and Kiev have recently been echoing allegations about Russia's potential invasion of Ukraine. Kremlin Spokesman Dmitry Peskov castigated these claims as "empty and un-

founded", serving as a ploy to escalate tensions

Ukraine would have serious consequences.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone. However, Peskov did not rule out the possibility of provocations aimed at justifying such claims and warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern

Comment:

"Peskov warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern Ukraine would have serious consequences."

Yes. He was perfectly right. It did have serious consequences. Above all for Russia.

Image: Lexica.art

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Parts of Putin's speech on February 24, 2022, the day when Russia attacked Ukraina

"It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force"

I consider it necessary today to speak again about the tragic events in Donbass and the key aspects of ensuring the security of Russia.

I will begin with what I said in my address on February 21, 2022. I spoke about our biggest concerns and worries, and about the fundamental threats which irresponsible Western politicians created for Russia consistently, rudely and unceremoniously from year to year. I am referring to the eastward expansion of NATO, which is moving its military infrastructure ever closer to the Russian border.

It is a fact that over the past 30 years we have been patiently trying to come to an agreement with the leading NATO countries regarding the principles of equal and indivisible security in Europe. In response to our proposals, we invariably faced either cynical deception and lies or attempts at pressure and blackmail, while the North Atlantic alliance continued to expand despite our protests and concerns. Its military machine is moving and, as I said, is approaching our very border.

In December 2021, we made yet another attempt to reach agreement with the United States and its allies on the principles of European security and NATO's non-expansion. Our efforts were in vain. The United States has not changed its position. It does not believe it necessary to agree with Russia on a matter that is critical for us. The United States is pursuing its own objectives, while neglecting our interests.

In 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war

Of course, this situation begs a question: what next, what are we to expect? If history is any guide, we know that in 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war or at least delay its outbreak. To this end, the USSR sought not to provoke the potential aggressor until the very end by refraining or postponing the most urgent and obvious preparations it had to make to defend itself from an imminent attack. When it finally acted, it was too late.

As a result, the country was not prepared to counter the invasion by Nazi Germany, which attacked our Motherland on June 22, 1941, without declaring war. The country stopped the enemy and went on to defeat it, but this came at a tremendous cost. The attempt to appease the aggressor ahead of the Great Patriotic War proved to be a mistake which came at a high cost for our people. In the first months after the hostilities broke out, we lost vast territories of strategic importance, as well as millions of lives. We will not make this mistake the second time. We have no right to do so.

We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people

As I said in my previous address, you cannot look without compassion at what is happening there. It became impossible to tolerate it. We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people who live there and who pinned their hopes on Russia, on all of us. It is their aspirations, the feelings and pain of these people that were the main motivating force behind our decision to recognise the independence of the Donbass people's republics.

In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia's Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation.

To protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide

The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force.

We will seek to demilitarize

and denazify Ukraine

To this end, we will seek to demilitarize and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

I would also like to address the military personnel of the Ukrainian Armed Forces.

Comrade officers,

I urge you to refuse to carry out their criminal orders. I urge you to immediately lay down arms and go home. I will explain what this means: the military personnel of the Ukrainian army who do this will be able to freely leave the zone of hostilities and return to their families.

I want to emphasise again that all responsibility for the possible bloodshed will lie fully and wholly with the ruling Ukrainian regime.

Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history

I would now like to say something very important for those who may be tempted to interfere in these developments from the outside. No matter who tries to stand in our way or all the more so create threats for our country and our people, they must know that Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history. No matter how the events unfold, we are ready. All the necessary decisions in this regard have been taken. I hope that my words will be heard.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

The advance of Russia and the new world

Here are parts of an article published by Ria Novosti (a Russian news agency surely never publishing anything without Kremls permission") on February 26, 2022, two days after the start of the Russian military operation in Ukraine.

Two days after the start of the war - and Ria Novosti is declaring the victory over Ukraine. "Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia."

This article is also proof that the goal of Russia's war of aggression was to conquer all of Ukraine, incorporate it into Russia, and recreate the former Soviet Union."Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome."

"Russia is returning."

"A new world is being born before our eyes. Russia's military operation in Ukraine has opened a new era - in three dimensions at once. And of course, in the fourth, domestic Russian one. Here a new period begins both in ideology and in the very model of our socio-economic system - but this is worth discussing separately a little later.

Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome. Yes, at a great cost, yes, through the tragic events of a de facto civil war, because now brothers, divided by their belonging to the Russian and Ukrainian armies, are still shooting at each other - but Ukraine as anti-Russia will no longer exist. Russia is restoring its historical completeness, gathering the Russian world, the Russian people together - in all its totality of Great Russians, Belarusians and Little Russians. If we had refused this, had allowed the temporary division to become entrenched for centuries, then we would not only have betrayed the memory of our ancestors, but would also have been cursed by our descendants - for allowing the disintegration of the Russian land.

Vladimir Putin has taken upon himself - without a drop of ex-

aggeration - historical responsibility, deciding not to leave the solution of the Ukrainian question to future generations.

After all, the need to solve it would always remain the main problem for Russia - for two key reasons. And the issue of national security, that is, the creation of an anti-Russia and an outpost for the West to put pressure on us from Ukraine, is only the second most important of them.

The first would always remain the complex of a divided people, the complex of national humiliation - when the Russian house first lost part of its foundation (Kyiv), and then was forced to come to terms with the existence of two states, not one, but two peoples. That is, either to renounce its history, agreeing with the crazy versions that "only Ukraine is the real Rus'", or helplessly gnash its teeth, remembering the times when "we lost Ukraine". Returning Ukraine, that is, turning it back to Russia, would be more and more difficult with each decade - the recoding, de-Russification of Russians and setting Little Russians-Ukrainians against Russians would gain momentum. And in the case of the consolidation of complete geopolitical and military control

of the West over Ukraine, its return to Russia would beco-

me completely impossible - it would be necessary to fight for it with the Atlantic bloc.

Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia. This does not mean that its statehood will be liquidated, but it will be restructured, re-established and returned to its natural state of being part of the Russian world. Within what borders, in what form will the union with Russia be secured (through the CSTO and the Eurasian Union or the Union State of Russia and Belarus)? This will be decided after the period in the history of Ukraine as anti-Russia is put to rest. In any case, the period of the split of the Russian people is ending.

And here begins the second dimension of the coming new era - it concerns relations between Russia and the West. Not even Russia, but the Russian world, that is, three states, Russia, Belarus and Ukraine, acting in geopolitical terms as a single whole. These relations have entered a new stage - the West sees Russia returning to its historical borders in Europe. And it loudly resents this, although deep down it must admit to itself that it could not have been otherwise.

Did anyone in the old European capitals, in Paris and

Berlin, seriously believe that Moscow would abandon Kiev? That the Russians would forever be a divided people? And at the same time, when Europe is uniting, when the German and French elites are trying to wrest control over European integration from the Anglo-Saxons and assemble a united Europe? Forgetting that the unification of Europe became possible only thanks to the unification of Germany, which happened by Russian good will (even if not very smart). To then set their sights on Russian lands is the height of not even ingratitude, but geopolitical stupidity. The West as a whole, and even more so Europe separately, did not have the strength to keep Ukraine in its sphere of influence, much less take it for itself. Not to understand this, one would have to be a geopolitical fool.

More precisely, there was only one option: to bet on the further collapse of Russia, that is, the Russian Federation. But the fact that it did not work should have become clear twenty years ago. And already fifteen years ago, after Putin's Munich speech, even the deaf could hear - Russia is returning."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

What Russia Should Do with Ukraine

Published by Ria Novosti 09:15 04.04.2022

If Russia were to win the war of aggression against Ukraine and take control of the entire country, this would not mean an end to the suffering of the people of Ukraine, on the contrary, it would be the beginning of a new severe suffering for the next 25 years. This article, published in April 2022 by Ria Novosti, the state and state-controlled news agency that never publishes anything without the Kremlin's permission, shows the fate that Ukraine would be deprived of after a defeat.

Here are some important parts of this article.

RIA Novosti columnist Timofey Sergeyev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed. "Total lustration must be carried out."

A significant part of the people are Nazis

"Denazification is necessary when a significant part of the people - most likely, its majority - is mastered and drawn into the Nazi regime's policy. That is, when the hypothesis 'the people are good - the government is bad' does not work. Recognition of this fact is the basis of the policy of denazification, all its measures, and the fact itself is its substance."

"Nazis who have taken up arms must be destroyed on the battlefield to the maximum extent possible."

No significant distinction should be made between the Ukrainian Armed Forces and the so-called national battalions, as well as the territorial defense that has joined these two types of military formations. All of them are equally involved in extreme cruelty towards the civilian population, equally guilty of the genocide of the Russian people, and do not

A significant part of the masses are also guilty

"However, in addition to the top, a significant part of the masses, who are passive Nazis, accomplices of Nazism, are also guilty."

The further denazification of this mass of the population consists of re-education, which is achieved by ideological repression (suppression) of Nazi attitudes and strict censorship: not only in the political sphere, but also necessarily in the sphere of culture and education."

"The period of denazification cannot be shorter than one generation, which must be born, grow up and reach maturity under the conditions of denazification."

"In this case, the necessary initial steps of denazification can be defined as follows: liquidation of armed Nazi

formations (which are understood to mean any armed formations of Ukraine, including the Armed Forces of Ukraine), as well as the military, information, and educational infrastructure that ensures their activity;

the formation of organs of popular self-government and militia (defense and law enforcement) of liberated territories, protecting the population from the terror of underground Nazi groups;

installation of the Russian information space;

confiscation of educational materials and prohibition of educational programs at all levels that contain Nazi ideological principles;

mass investigative actions to establish personal responsibility for war crimes, crimes against humanity, the dissemination of Nazi ideology and support for the Nazi regime;"

"lustration, publication of the names of accomplices of the Nazi regime, their forced labor to restore the destroyed infrastructure as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied);

the adoption at the local level, under the supervision of Russia, of primary normative acts of denazification "from below", the prohibition of all types and forms of the revival of Nazi ideology;

the establishment of memorials, commemorative signs, and monuments to the victims of Ukrainian Nazism, perpetuating the memory of the heroes of the fight against it;

inclusion of a set of anti-fascist and denazification norms in the constitutions of the new people's republics;"

Forced labor as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied)

This will go on for 25 years

"creation of permanent denazification bodies for a period of 25 years."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Dmitry Medvedev's Rhetoric on Ukraine: A Glimpse into His Language and Ideology

Dmitry Medvedev, the former President of Russia and current Deputy Chairman of the Security Council, has once again attracted attention with a provocative and incendiary statement about the ongoing conflict in Ukraine. On August 30, Medvedev posted a message on Telegram that stands out for its harsh language and extreme accusations, revealing the extent to which Russian political discourse has escalated in recent years.

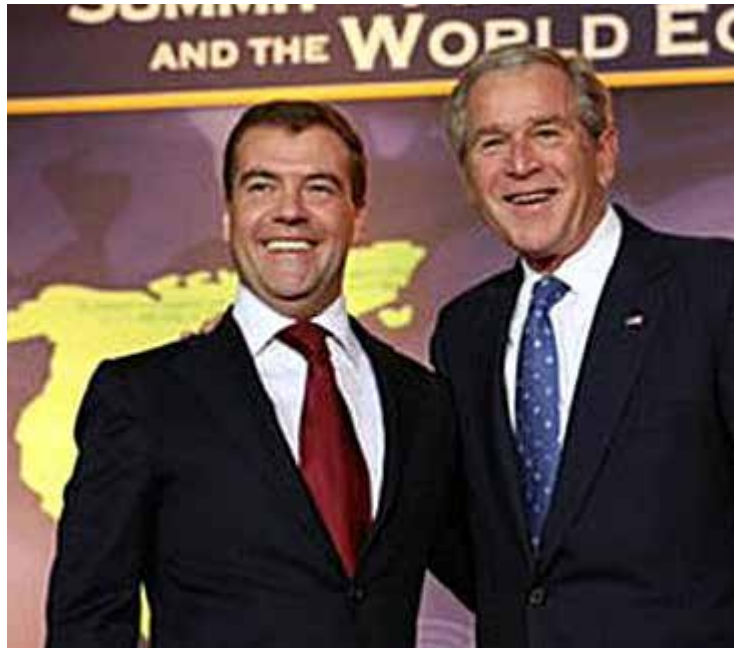
In his post, Medvedev launches into a tirade against the Ukrainian government and its Western allies, labeling them with a string of derogatory terms. He refers to Ukrainian leaders as "Kyiv neo-Nazis" and claims that they are "desperately supported" by what he describes as "rabid animals who guard the Western world today." These comments not only reflect a starkly hostile stance but also employ dehumanizing language, a tactic often used to demonize opponents and justify aggressive actions.

Medvedev goes on to make sweeping accusations about the motivations behind Ukraine's efforts to regain control over the Donbass region. He asserts that the Ukrainian leadership is driven solely by a desire for money, claiming, "The reason is banal: they need money. Cash - or money, in other words." According to Medvedev, this financial desperation stems from the alleged corruption and economic mismanagement by President

Zelensky's administration, which he describes as a "criminal clique" that has led Ukraine to "disaster."

One of the most striking elements of Medvedev's message is his use of grotesque metaphors and insults to describe both Ukrainian and Western figures. For instance, he refers to U.S. President Joe Biden's administration as "Biden's half-dead dog" and dismisses other Western leaders as "insignificant homunculi standing by a stinking trough in the so-called Baltics." Such language is unusually coarse for a former head of state, suggesting a deliberate attempt to provoke and appeal to a specific audience that resonates with such rhetoric.

Medvedev also delves into the economic aspects of the conflict, specifically focusing on Ukraine's mineral resources. He argues that Western countries are primarily interested in Ukraine because of its vast mineral wealth, particularly in the Donbass region. He notes, "according to open sources, the total value of Ukraine's mineral resource base is estimated at almost \$14.8 trillion," with a significant portion located in regions that are now controlled by Russia. This framing suggests that Medvedev views the conflict as not just a geopolitical struggle but also a resource war, with the West exploiting Ukraine for its natural riches.

Dmitry Medvedev and George W Bush

In a particularly alarming section of his post, Medvedev accuses Western powers of having no regard for Ukrainian lives, claiming they are pushing for a war "to the last Ukrainian" in order to gain access to these resources. He writes, "The lives of ordinary Ukrainians do not matter. That is the entire cynical interest of the green meat and hairy dung flies from the Anglo-Saxon world." This vivid and repugnant imagery serves to further dehumanize both Western leaders and the Ukrainian people, painting them as mere pawns in a larger, malevolent scheme.

Medvedev's rhetoric culminates in a grim prediction for Ukraine's future, suggesting that the country is on the brink of "rapid decomposition and inevitable collapse." He argues that with much of its resource base now under Russian control, Ukraine

has little left to sustain itself and will soon face economic ruin. This apocalyptic vision is presented with a sense of satisfaction, as Medvedev concludes that the "resource base illegally obtained by Bandera's creatures at the end of the 20th century has returned to their native country."

Overall, Medvedev's Telegram post is a stark example of how the conflict in Ukraine is being framed within Russian political discourse. The use of inflammatory language, dehumanizing metaphors, and extreme accusations reflects not only the depth of hostility but also a deliberate strategy to vilify opponents and justify Russia's actions. For a former president of a global power, such rhetoric is both surprising and unsettling, highlighting the extent to which the norms of political communication have shifted in the current geopolitical climate.

SPRÅK

Att ramla ur kärran

Också finlandismerna har ett kulturellt värde

Dialekter anses allmänt ha ett stort kulturellt och historiskt värde. De bär på berättelser om vår gemensamma historia, om hur språket utvecklats och förändrats över tid, och om de unika erfarenheter som format olika samhällen. Därför ägnas stor möda åt att dokumentera och bevara dem. I Finland har till exempel intresset för Vörå-dialekten fått ett uppsving i och med musikgruppen KAJ:s framgångar. Men hur är det med finlandismerna, vår gemensamma finlandssvenska dialekt? Bär de också på ett kulturellt värde, och förtjänar de att bevaras?

Finlandismer är ord, uttryck och grammatiska konstruktioner som är unika för finlandssvenskan, eller som används på ett annorlunda sätt än i rikssvenskan. De har ofta sitt ursprung i lokala dialekter eller i det finska språket, genom lån eller översättningar. Ett klassiskt exempel är uttrycket "ramla ur kärran", som tydligt visar på en finsk påverkan. Ordet "egenläkare" är ett annat exempel, som faktiskt är mer precist än det rikssvenska "husläkare".

Språkforskaren Charlotta af Hållström-Reijonen definierade finlandismerna år 2012 som

"ett ord, en fras eller en struktur som bara används i finlandssvenskan samt i finlandssvenska regionalspråk eller som används i en annan betydelse än i svenskan i Sverige." (Källa: svenskfinland.fi)

Ett rikt språkligt arv

Finlandssvenskan är full av talande och färgstarka uttryck. Här är några exempel på finlandismer och deras rikssvenska motsvarigheter:

- Pannlapp – grytlapp
- Panta på något – vänta med, hålla inne med
- Pantfänge – gisslan
- Parad, paradsida – förstasida, nyhetssida
- Parkeringsgrotta – parkeringsgarage (underjordiskt)
- Passlig – lämplig
- Peffa – bak, stjärt, rum-pa
- Primärskötare – undersköterska
- Propp, bränna prop-parna – bli förbannad
- Räckä – dröja, ta. "Det räcker i 4 timmar" – det tar fyra timmar
- Räckas – nå
- Rödmylla – falu rödfärg
- Vara på sju famnars vatten – vara i knipa, ha tagit sig vatten över huvudet
- Skrapabulle – sladd-

barn

- Skroppa – skryta

Dessa exempel är tagna från en Finlandssvensk ordlista gjord av Paulas Pörte. Ordlistan finns på nätet här: <https://paulaz.se/rubriker/finlandssvensk-ordlista/>

Dessa exempel visar på finlandssvenskans rikedom och variation. De speglar vardagslivet, kulturen och de unika erfarenheter som format finlandssvenskarna. Många finlandismer är dessutom mer direkta och uttrycksfulla än sina rikssvenska motsvarigheter.

Gränsen mellan tal- och skriftspråk

Finlandismer betraktas ofta som talspråk, och används sällan i formell skrift. Den skrivna finlandssvenskan följer i regel vedertagen svensk grammatik och Svenska Akademiens ordlista. Undantag finns förstås i skönlitteratur och poesi, där språkliga friheter tas.

För rikssvenskar kan finlandismer, särskilt de som är lånord från finskan, ibland vara svåra att förstå utan sammanhang. Exempel på sådana lånord är "halare" (overall), "roskis" (skräpkorg), "huppare" (munkjacka), "kaveri" (kompis) och

"krapula" (bakfylla). Dessa ord är en naturlig del av finlandssvenskan, men kan kräva en förklaring för den som inte är bekant med dem.

När är det "tillåtet" att använda finlandismer?

Frågan om när det är lämpligt att använda finlandismer är komplex. I texter som riktar sig specifikt till finlandssvenskar är de naturligtvis helt acceptabla, och kan till och med bidra till att skapa en känsla av gemenskap och igenkänning. I texter som riktar sig till en bredare svensk-språklig publik kan det vara bra att vara mer försiktig, och eventuellt förklara eller undvika allt för obskyra finlandismer.

Kåserier och andra lättsamma texter kan vara ett utmärkt forum för att använda finlandismer, eftersom de ofta bidrar till en humoristisk eller avslappnad ton. Men även i mer formella sammanhang kan finlandismer ibland användas för att ge texten en personlig eller lokal prägel.

Att bevara ett språkligt arv

Det är synd om uttryck som "mellan verserna", "vedliden", "rojsig" och "på äldre sidan" försvinner ur vårt ordförråd. De är en del av vår språkliga identitet, och bär på en historia som är värd att bevara. Vi är inte finnar, och vi vill inte heller bli "vattusvenskar". Låt oss vara finlandssvenskar, och låt oss värna om vårt unika språk!

Finlandismerna är en viktig del av vår kulturella identitet. De speglar vår historia, vår kultur och våra unika erfarenheter. Genom att bevara och använda dem bidrar vi till att hålla vårt språkliga arv levande.

Och här ett stycke på Pörtom-dialekt:

Så, nour je e tiillåte ti anväänd finlandisme? I tekstär som riktar se specielt tii di svenska foltjen i lande vuart? I kåseriär? Elo je alltid fäil ta anväänd in finlandinism å man ska klandras? Men synd je no, om utryck som mellan versärna, vedliden, rojsi å på gamblan seidon sku fösivinn öur våran vokabulär. Finnar ji vi int, vatusvenskar vill vi int vaal, let oss va finlans-svenskar

KÅSERI

Kåseri: Jordgolv vs. betong – en oväntad hälsofråga?

Vi har länge sett betonggolv som ett tecken på modernitet och hygien. Men vad händer om den gamla sanningen om att jordgolv är ohälsosamma inte stämmer?

En pågående studie i Bangladesh utmanar nu våra fördomar om golvens roll för vår hälsa.

Studens officiella namn är ”Cement floors and child health (CRADLE): a randomized trial in rural Bangladesh” och den hittas på nätet. Studien leds av Jade Benjamin-Chung, en forskare på Stanfords universitet i USA.

Forskarna i Bangladesh jämför nu om små barn i hus med jordgolv får fler tarminfektioner än barn i hus med betonggolv. Resultatet av studien kan få stora konsekvenser, inte bara för utvecklingsländer, utan även för våra egna hemmiljöer.

Tänk om det visar sig att jordgolv, med sina naturliga material, faktiskt kan ha en positiv inverkan på vår hälsa? Kanske kan jordgolv bidra till en mer balanserad mikrobiom, det vill säga de miljarders bakterier som lever i och på oss. Det finns ju en växande forskning som

visar att vår tarmflora har en avgörande roll för vår hälsa.

Om studien i Bangladesh visar att jordgolv kan vara hälsosammare, vad betyder det för oss här i våra nordiska länder? Ska vi börja

Kanske kan vi inspireras

av andra kulturer där jordgolv är en naturlig del av boendet. Kanske kan vi hitta sätt att kombinera moderna bekvämligheter med mer naturliga material.

Det är viktigt att komma ihåg att en enda studie inte ger hela sanningen. Men den kan tända en gnista till nya tankar och diskussioner. Kanske är det dags att ifrågasätta några av våra in-vanda föreställningar om vad som är hygieniskt och hälsosamt.

Så, medan vi väntar på resultaten från Bangladesh, kan vi fundera på följande frågor:

- Vilka fördelar och nackdelar ser vi med jordgolv och betonggolv?
- Hur kan vi skapa bostäder som både är hälsosamma och bekväma?
- Hur kan vi balansera våra behov av modernitet och kontakt med naturen?

Oavsett vad resultatet av studien blir, så kan den bidra till en viktig diskussion om vår livs-miljö och vår hälsa. Kanske är det dags att se på våra hem med nya ögon och upptäcka nya sätt att leva mer hållbart och hälsosamt.

WASA DAGBLAD
Nr 23 Söndagen den 8 juni 2025
ISSN 2934-2445
Stuglivet billigast i Korsholm
Inkeri Julkunen
Stadsteaterns år
En ny era i viktmisskning
Finlandia-utställningen
Guillain-Barre

WASA
DAG-
BLAD

Wasa Dagblad

Välkommen till en ny era av dagstidningar! Säg hej till **Wasa Dagblad** - den smarta nyhetskällan som Du kan läsa överallt och som håller Dig välorienterad.

Så, vad är egentligen **Vasa Dagblad**? Jo, det är din veckodos av nyheter, information, skrätt, insikt och allt annat som gör livet litet klokare, och roligare.

Och det bästa av allt? Det är **GRATIS!** Precis, du läste rätt. Inga dolda avgifter, inga prenumerationer. Vi tror att nyheter ska vara tillgängliga för alla, oavsett om du är på en strand i Thailand eller i ditt favoritcafe runt hörnet. Så hur fungerar det? Enkelt! Bara ladda ner vårt **Wasa Dagblad** till din tablett, och du har hela världen i din hand.

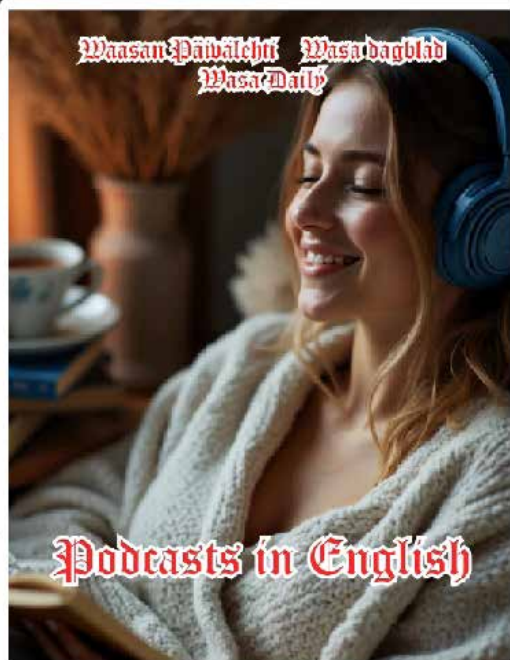
Vi på **Wasa Dagblad** vet att finländare älskar sitt kaffe. Varje söndagsmorgon kan du njuta av ditt favoritkaffe och samtidigt uppdatera dig om världens händelser. Så ta fram kaffekoppen, sätt dig bekvämt och läs **Vasa Dagblad**.

I en värld full av tråkiga nyheter behövs det något som oss för att krydda till tillvaron. Välkommen till **Vasa Dagblad** - vi gör nyheter lättare att svälja!

www.vpress.ovh

AI

AI-genererade poddar: En ny era för ljudinnehåll med NotebookLM

**Podcast in English:
Russian disinformation**
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

I den snabbt föränderliga världen av digitala medier fortsätter artificiell intelligens (AI) att tänja på gränserna och omforma branscher samt omdefiniera kreativa processer. En av de mest banbrytande utvecklingarna är Googles NotebookLM, en avancerad språkteknologi med potential att revolutionera podstavärlden.

Med sin förmåga att skapa ljudinnehåll av mänsklig kvalitet öppnar NotebookLM upp nya och spännande möjligheter inom AI-drivna berättelser, utbildning och underhållning.

Framväxten av AI-genererade poddar

Podcastbranschen växer i en rasande takt, och innehållsskapare samt medie företag letar ständigt efter innovativa verktyg för att effektivisera produktionen och stärka kreativiteten. NotebookLM, som först fick uppmärksamhet för sin förmåga att generera hög-

kvalitativa texter, har nu tagit steget in i ljudinnehållet. Denna banbrytande teknik kan producera poddar som är nästan omöjliga att skilja från de som skapats av mänskliga programledare, vilket skapar nya möjligheter för framtiden.

Det som gör NotebookLM-genererade poddar så attraktiva är flera unika funktioner som skiljer dem från traditionella poddar:

Naturligt ljudande röst: NotebookLM kan generera ljudinnehåll med en röst som efterliknar den naturliga rytmen och tonen i mänskligt tal. Detta gör att lyssnaren får en smidig upplevelse där det är svårt att avgöra om podden är AI-genererad.

Mångsidiga ämnen: Oavsett om det handlar om nyheter, aktuella händelser eller lättsamma berättelser, kan NotebookLM hantera en mängd olika ämnen. Dess flexibilitet gör det till ett idealiskt verktyg för innehållsskapare som vill utforska olika genrer utan tidskrävande produktion.

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt (Den här kan redan vara en klassiker för många!)

BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)

OMG: Oh My God, »Herre Gud!« (Uttrycker förvåning eller starka känslor)

IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt artig)

**** ASAP:**** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)

FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)

ETA: Estimated time of arrival, Beräknad an-

komstid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)

OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)

PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)

JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)

GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)

TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)

WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att prata)

GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)

Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)

DIY: Gör det själv (för de händiga människorna där ute)

VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)

TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)

TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)

Det här är bara ett

smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klia dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den underbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinemässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna!

Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.

Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Vasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen.

E-post: wasadagblad@gmail.com

HOROSKOP FÖR SEPTEMBER 2025

Septemberhoroskop för de glutenfria stjärnorna □□

Väduren (21 mars–19 april)
Du marscherar modigt in i september – rakt förbi brödkorgen. Vänner beundrar din självkontroll, även om vitlöksbrödet flörtar med dig.

Oxen (20 april–20 maj)
Hemmamys och comfort food lockar, men din inre gourmet hittar glädje i nya glutenfria recept. Septembers motto: brownies kan fortfarande förändra livet.

Tvillingarna (21 maj–20 juni)
Social kalendern är full – lyckligtvis har du bemästrat konsten att diskret fråga servitören om korskontaminering. Din charm löser alla menyproblem.

Kräftan (21 juni–22 juli)
Din känsliga mage möter din känsliga själ. Stjärnorna visar att det väntar ett överflöd av glutenfria godsaker precis när du behöver dem som mest.

Lejonet (23 juli–22 augusti)

ti)
Allas ögon på dig vid matbordet. Med självförtroende visar du att glutenfritt inte är en begränsning – det är ett kulinariskt äventyr. Applåder garanterade.

Jungfrun (23 augusti–22 september)
Detta är din månad! Organisationen glänser: du märker dina mjölsorter, erövrar köket och blir en glutenfri trollkarl. Vänner ber om dina recept.

Vågen (23 september–22 oktober)
Du väger dina alternativ mellan havremjölk och mandelmjölk – balans är allt. Oroa dig inte, båda går utmärkt med dina kakor.

Skorpionen (23 oktober–21 november)
Passion är temat – även för glutenfri pasta. September bjuder på intensitet, men kom ihåg: inte varje diskussion om pizzabottnar behöver sticka.

Skytten (22 november–21 december)
Äventyr väntar! Du upptäcker ett nytt glutenfritt café eller ett recept som gör resor mindre riskfyllda. Din optimism smittar mer än surdegstart.

Stenbocken (22 december–19 januari)
Praktisk som alltid planerar du i förväg: snacks i väskan, glutenfria kex i bilen. September belönar din förutseende med stressfria utflykter.

Vattumannen (20 januari–18 februari)
Innovation styr din kost denna månad. Kikärtspålägg? Blomkålspizzabotten? Stjärnorna applåderar dina djärva experiment. Även skeptiker frågar efter mer.

Fiskarna (19 februari–20 mars)
Drömskt september bjuder på tröst i soppor och säkra brödalternativ. Lita på din intuition – den leder dig till de mysigaste glutenfria sammankomsterna.

□ **September bevisar: du behöver inte gluten för att glänsa.**

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

LYCKLIG FILMSTJÄRNA

Han; Är ni lycklig i ert äktenskap?
Filmdivan: Ja, jag tror det, men jag ska be min pressa-gent ta reda på det för säkerhets skull.

TÄNDER

Det är konstigt med hustru min. Ju fler tänder hon mister, ju mer bitande blir hon.

MASSOR MED HATTAR

Kunden: Är det sant att ni har fått in 1,500 nya hattar från Paris? Biträdet: Javisst! Kunden: Åh, så förtjusande. Jag måste genast prova dem!

ETT SMUTSIGT DJUR

Lärarinnan: Nu är det bara ett djur kvar, som du inte räknat upp. Det har borstigt hår, avskyr tvätt och renlighet och tycker om att rota i jorden. Vad är det för ett djur, lille Tomas? Tomas: Det det är jag

FÖR SÄKERHETS SKULL.

Hon (då hennes förlovade omtalat, att han skall begiva sig ut på en resa omkring jorden): Skall du nu också vara mig trogen, då du reser så långt bort, Henrik? Lova mig, att du skall skriva till mig från varenda stad, du besöker!
Han: Är det din kärlek, som kommer dig att framställa denna önskan, Ada? Svär på, att du verkligen älskar mig, och att det inte är för att få frimärken till din samling, som du vill hava brev från varje stad och varje land, jag besöker!

ORSAKEN.

Kunden: Jag ville gärna ha en fullkomligt ljudlös slättermaskin. Köpmannen: Det är sällan, att folk nu för tiden visar sina medmänniskor så mycket hänsyn, att de inte vilja störa dem med sitt buller.

Kunden: Vad mig angår, så är det alldeles nödvändigt, ty om jag inte stiger tidigt upp på mor-

gonen och slår gräset, utan att mina grannar höra det, blir jag nödsakad att låna ut maskinen minst sju gånger, innan jag själv får lov att använda den.

NYFIKEN.

Fadern; Vad gör du, Fredrik? Fredrik; Jag står här framför spegeln pappa. Jag ville så gärna veta, huru jag såge ut, om jag vore en tvilling.

NEKROLOG

Det är otur för mången att nekrologen ej kan användas som tjänsteintyg.

HÄST

Den fula ungmon:
—Är hästen rädd?
Hästförare:
—Stig ni på bara, hästen brukar ej se bakåt.

Astronomic picture of the week:

Dueling Dust Dragons (in Space!)

The Fighting Dragons of Ara, formally designated NGC 6188, is an emission nebula located about 4000 light-years away near the edge of a large molecular cloud in the constellation Ara (the Altar). The nebula was given its name for its resemblance to two 'dragons' emerging from within the ominous dark dust clouds to face off with one another. This image is of their 'profiles' pointed squarely at each other, captured by the DOE-built Dark Energy Camera (DECam) mounted on the Victor M. Blanco 4-meter Telescope at the U.S. National Science Foundation Cerro Tololo Inter-American Observatory, a Program of NSF NOIRLab. The reddish glow of the dragons' backs is ionized hydrogen, 'lit up' by light from the bright young stars — only a few million years old — in the nebula. Of these young stars, 27 form the beaming open cluster NGC 6193 (in the upper left quadrant of the image, left of the image's centerline), which gives a background glow that further defines the outline of the dragons. These young stars have also been blowing off intense stellar winds since they ignited, sculpting and shaping the gas and dust into the mythical 'duel' that we see today.

Credit: Dark Energy Survey/DOE/FNAL/DECam/CTIO/NOIRLab/NSF/AURAImage processing: R. Colombari and M. Zamani (NSF's NOIRLab)
Creative Commons Attribution 4.0 International License

Nästa vecka:

Waasan Päivälehti
Photo Supplement
Wasa Dagblad Wasa Daily

Keliakian historia

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inläggfrån våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Säsänd gärna inlägg till:

wasadagblad@gmail-com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD

wasadagblad@gmail.com